

ÅRGANG 122 NR. 2 APRIL 2006

Dansk Kvindesamfund arbejder for fuld ligestilling af og ligeværd for kvinder og mænd, så de på lige vilkår kan gøre deres indsats i hjem, erhverv og det offentlige liv

KVINDEN & SAMFUNDET

April 2006 - 122. årgang
www.kvindenogsamfundet.dk

Udgiver: Dansk Kvindesamfund
Niels Hemmingsensgade 10, 3.sal
1153 Kbh. K. Tlf. og fax: 33 15 78 37
Internet: www.kvindenogsamfundet.dk
E-mail: danskkvindesamfund@mail.dk

Medlemskab af Dansk Kvindesamfund inkl. abonnement på Kvinden&Samfundet koster 450 kr./år, studerende 300 kr./år, B-medlemskab (kun Kvinden&Samfundet uden medlemskab) 250 kr./år
Udgivet med støtte fra Hulda Pedersens Legat og Tuborgfondet

Redaktør (ansvarshavende):
Mette Nørgaard Poulsen
Redaktøren forbeholder sig ret til at forkorte og redigere i indsendte indlæg
Kvinden&Samfundet udkommer i ordinær udgave 4 gange årligt: februar, juni, september og december
Desuden udkommer et landsmødenummer i april

Næste nummer udkommer i juni 2006
Vejledende deadline er 3. maj 2006
Indlæg kan sendes som vedhæftet fil eller på diskette til:
Kvinden&Samfundet
Niels Hemmingsensgade 10, 3.sal,
1153 Kbh. K.
E-mail: danskkvindesamfund@mail.dk
Annoncer optages efter aftale

Design og layout:
Erhard

Repro og tryk:
Reklameholdet, Jylland - Filipsen
Dalbyvej 93
6000 Kolding, www.filipsen.com
ISSN: 0106-5084
Trykkes i 1400 eksemplarer

Bladets leder udtrykker Dansk Kvindesamfunds holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med foreningens synspunkter

Forsideillustration: Camilla Jansen

Kære læser

Jeg hedder Mette Nørgaard Poulsen og er som Dansk Kvindesamfunds praktikant anno 2006 blevet tildelt det privilegium at være gæstere-daktør på dette års landsmødenummer af Kvinden&Samfundet. Når jeg ikke arbejder som gæstere-daktør på K&S, læser jeg statskundskab ved Århus Universitet.

Temaet for det kommende landsmøde er Magt, og som tema-artikler-nes meget forskellige indgangsvinkler til magtbegrebet også illustre-rer, eksisterer magtrelationen i alle forhold, der kendetegner vores liv og samfund. Således er magt allestedsnærværende, men mest nær-værende, når man selv oplever og erkender dens ofte ulige fordeling. Magtudredningen var med til at belyse, hvem der har magten i Danmark. To artikler med baggrund i magtudredningen belyser med hver deres indgangsvinkel, hvorfor magten stadig er så relativt ulige fordelt mellem kønnene. Den ene artikel lægger vægt på de institutio-nelle og strukturelle forhold, mens den anden anser ligestillingsdebat-ten og den deraf affødte ligestillingspolitik for at være en vigtig årsag til, at kvinderne stadig har langt igen med hensyn til at erhverve sig halvdelen af magten. Men magt knytter sig som sagt ikke blot til sam-fundets forskellige institutioner. Magtrelationer er lige så stor en del af det personlige forhold mellem kvinde og mand og mellem forælder og barn.

En af artiklerne i dette nummer tager fat på magtrelationen mellem forælder og barn og belyser, hvor vigtig det er, at man tør bruge og stå ved sin naturligt tildelte magt som forælder. Det er således en misfor-ståelse, at forælder og barn skal være ligestillede!

Derudover kan du læse om, hvorfor Vibeke Hartkorn mener, at det som kvinde er vigtigt at overveje, hvordan man forvalter sin magt.

I tråd med temaet anmeldes bogen: "Ledere under forandring? – om kvinder og identitet i chefjobs".

Debat handler denne gang om "pornoficeringen" af vores liv og ikke mindst, hvad den betyder for vores forestillinger om seksualitet, køn og ligestilling. Kønsforsker Anette Dina Sørensen kaster lys på porno-grafiens nye massekulturelle status og begrundes, hvorfor det er vig-tigt, at vi igen forholder os til pornografien.

Der gives desuden endnu et kig ind i Ligestillingens Honningland, og hvordan det ser ud med ytringsfrihed og humor derinde.

Dette nummer byder derudover på de obligatoriske elementer i forbin-delse med landsmødet: Forkvindens beretning, kandidater til styrel-sen, beretning fra legatudvalget samt program for landsmødet.

God læselyst og godt landsmøde!

Redaktør Mette Nørgaard Poulsen

KVINDEN & SAMFUNDET & INDHOLD

Magt Køn, eliter og strukturel magt Af Peter Munk Christiansen	4 TEMA
Det danske glasloft Af Drude Dahlerup	6
Har kvinder magt, som de har agt, eller har kvinder agt, som de har magt Af Vibeke Hartkorn	9
Mor, du har magten! Af Emilia van Hauen & Winnie Haarløv	13
Pornografiens nye massekulturelle status Af Mette Nørgaard Poulsen	15 DEBAT
“Ligestillings Honningland” - hvornår er det sjovt? Af Helle Algreen-Ussing	18
Landsstyrelsen/lokale kredse	19
Forkvindens beretning Af Karen Hallberg	20 Landsmøde 2006
Valg til styrelsen/ Kandidater til styrelsen	23
Til landsmødet fra den afgangende kasserer/ Beretning fra Hulda Pedersens Legat 2005	24
Legatudvalgets beretning/ Kredsnyt	25
Program for landsmødet	26
Tour de journée internationale des femmes 2006 Af Mette Nørgaard Poulsen	27 Kvindernes internationale kampdag
Dialog med Ligestillingsministeren om den nye perspektiv- og handlingsplan Af Mette Nørgaard Poulsen	29
Vejen frem for kvindelige ledere Af Agnes Bræmer	31 BOGANMELDELSE
Af Karen Hallberg	32 LEDER

Køn, eliter og strukturel magt

Af Peter Munk Christiansen

I 1949 publicerede den tyske sociolog Theodor Geiger bogen: "Den danske intelligens fra reformationen til nutiden", som er en undersøgelse af de danskere, der især har bidraget til kunst, kultur, erhvervsliv, organisationer og politik – altså en undersøgelse af danske elitegrupper – for perioden 1500-1900. I relation til kvindernes placering i denne elites historie i Danmark bemærker han:

"Kvinderne kan ikke ventes at være videre stærkt repræsenteret i vort talmateriale, men jeg må erkende, at de fundne og i foranstående tabel opstillede tal har været en fuldstændig overraskelse for mig. Så lidt havde jeg alligevel ikke ventet, eftersom kvindernes emancipationsbevægelse dog går tilbage til midten af 1800-tallet. Ved nærmere eftertanke kan man dog forstå, at det virkelige skred formodentlig først vil vise sig i den lige efter slutpunktet for vor undersøgelse følgende generation, den omkring eller efter 1900 fødte"

Theodor Geiger ville antagelig blive ganske overrasket, antagelig også skuffet, hvis han så, hvordan kvinders andel af forskellige elitegrupper udviklede sig i de hundrede år, der fulgte den periode, han studerede. I bogen: "Den danske elite" undersøges i årene 1932, 1963 og 1999 eliterne – dvs. de mennesker, der har de højeste positioner i otte sektorer, som tilsammen dækker det meste af det danske samfund: politik, domstole, forvaltning, erhvervsliv, organisationer, medier, kultur og videnskab. I 1932 finder vi – lidt overraskende – en meget lav andel kvinder i stort set alle samfundets sektorer. 2 pct. er kvindernes andel af samtlige elite-

positioner. De findes i Folketing og Landsting og som formænd for et par interesseorganisationer.

30 år senere – i 1963 – er der ikke sket så forfærdelig meget mere. Kvinderne udgør nu 4 pct. af alle elitepositioner. Ud over politik er det forvaltning, domstole og interesseorganisationer, der har kvinder i toppen, men fortsat ikke mange. Først i 1999 er kvinderne for alvor synlige i eliten – men meget forskelligt i de forskellige elitegrupper. Mens den generelle kvindeandel på 12 pct. i 1999 næppe kan imponere – heller ikke internationalt (i Sverige var kvindeandelen opgjort på nogenlunde samme måde i 1996, 23 pct.) – er kvindernes andel af topposterne i politik vokset betydeligt. Der er også sket noget i retsvæsenet, forvaltningen, organisationerne og videnskaben, selv om kvinder fortsat er meget stærkt underrepræsenteret.

Overraskende er det dog, at der ingenting er sket i erhvervslivet – overhovedet. Der var ingen kvinder i 1932, to i 1963 og tre i 1999. Ganske vist omfatter undersøgelsen et meget eksklusivt udsnit af erhvervslivet – de 200 største virksomheder – og kun den administrerende direktør og bestyrelsesformanden er inkluderet i eliten. Men alligevel.

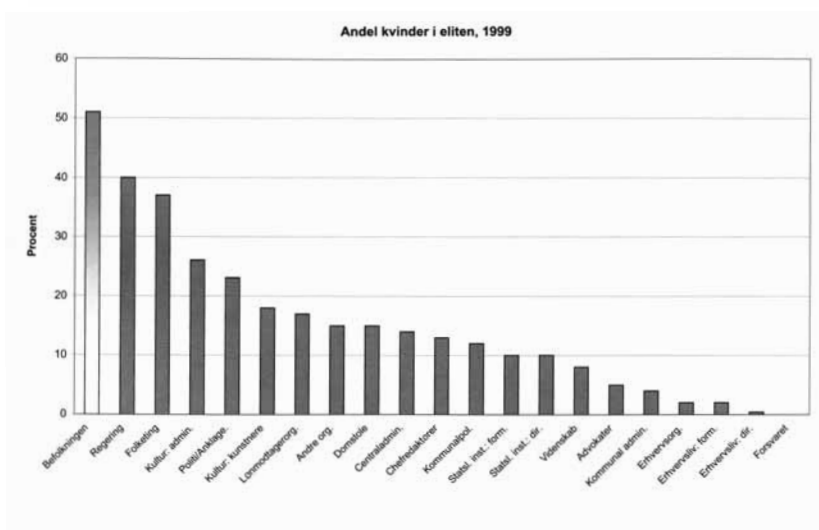
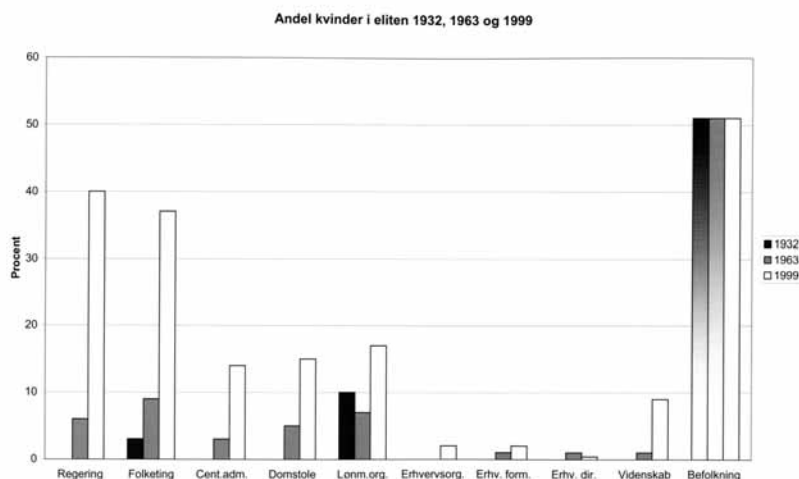
Det er ikke så svært at forstå, at kvinderne har fået en større andel af elitepositionerne i løbet af det 20. århundrede, hvor kvinder begyndte at få uddannelse, kunne få stilling som tjenestemand, gjorde karriere osv. Det er samtidig tankevækkende, at forskellen mellem de forskellige grupper er vokset så meget i løbet af de to sidste tredjedele af det 20. århundrede.

Man kan nærme sig en forklaring ved at betragte rekrutteringen af eliteper-

soner som et resultat af tre forhold: (1) De institutionelle regler for rekrutteringen, (2) præferencerne hos de aktører, der foretager udvælgelsen – 'gatekeeperne' og (3) præferencerne hos de aktører, der er kandidater til en eliteposition. Lad os for nemheds skyld se nærmere på disse tre forhold for to elitegruppers vedkommende, politikere og ledende erhvervsfolk.

De institutionelle regler for rekrutteringen varierer betydeligt mellem alle elitegrupperne og også mellem politikere og erhvervsfolk. I politik er der flere sæt institutionelle regler. Der er de regler, der knytter sig til udvælgelsen af partiforeninger, når en person bliver opstillet til valg. Den væsentligste institutionelle mekanisme er dog det demokratiske valg. I erhvervslivet spiller valg også en rolle, når der skal vælges bestyrelse til en virksomhed – valget på generalforsamlingen – men det er et anderledes valg end det politiske. Her stemmes efter hoveder og ikke hoveder. Og der er ofte ikke tale om konkurrerende kandidater. Valget er afgjort på forhånd.

Præferencerne hos gatekeeperne vil også være forskellige for politikere og topchefer i erhvervslivet. I politik vil partiforeningerne bestræbe sig på at opstille kandidater, som kan tiltrække mange vælgere. Derfor vil man prøve at tiltrække kendte mennesker, også gerne unge og også kvinder, fordi partiforeningerne ved, at mange vælgere gerne vil kunne stemme på en kvinde. I erhvervslivet er præferencerne helt anderledes: Her vil man foretrække bestyrelsesformænd og direktører, som har bevist, at de har kunnet præstere gode resultater tidligere. De fleste af gatekeeperne – aktionærerne og bestyrelsesmedlemmerne – er mænd. De får deres viden om gode

kandidater fra andre mænd, og der er antagelig en ubevidst Rip, Rap og Rup-mekanisme, som gør, at gatekeeperne primært vælger mænd, fordi de så får noget, de kender. Man taler også om, at "oldboys"-netværk er dominerende i erhvervslivet, og derfor bliver direktører og bestyrelsesformænd valgt af og blandt mænd. Men hvad med de potentielle kandidater til politiske poster og topposter i erhvervslivet? Har de forskellige præferencer? Topposter i politik og erhvervsliv er benhårde. Det kræver, at man virkelig vil, og at man tilside-sætter andre ønsker, f.eks. ønsket om tid til familien. Har man ikke en toppost i politik – dvs. ministerpost eller partiformandspost – er livet som politiker nemmere foreneligt med at prioritere andre sider af tilværelsen end arbejde sammenlignet med en toppost i erhvervslivet. Og de færreste politikere er ministre eller har andre topposter i mange år ad gangen – om

ikke andet, fordi ens parti også ind imellem er i opposition. Når vi har mange kvinder i politik, er et godt gæt, at det skyldes en kombination af, at politikere vælges i reel konkurrence, at vælgerne gerne vil kunne stemme på kvinder, og at det politiske liv for de fleste er foreneligt med at prioritere også andre sider af livet. Når der stort set ingen kvinder er i den absolutte top af erhvervslivet, er forklaringerne antagelig, at der ikke er normer eller regler, der tilskynder til, at der skal være kvinder, at gatekeeperne er mænd, som vælger andre mænd, og at der vil være kvinder, som har evnerne og mulighederne, men som oftere end mænd vil sige nej til et så krævende job, som det er at være direktør eller bestyrelsesformand i én af Danmarks 200 største virksomheder.

Litteraturhenvisninger:

Peter Munk Christiansen, Birgit

Møller & Lise Togeby (2003). "Den danske elite". København: Hans Reitzels forlag.

Theodor Geiger (1949). "Den danske intelligens fra reformationen til nutiden". Aarhus: Acta Jutlandica.

Peter Munk Christiansen er professor i statskundskab ved Syddansk Universitet

Peter Munk Christiansen var medlem af forskningsledelsen for Magtudredningen. www.magtudredningen.dk

Det danske glasloft

Af Drude Dahlerup

Nu må der snart ske noget! Danske kvinder støder hele tiden mod glas-taget – dette usynlige loft, som stopper yderligere fremskridt mod ligestilling. Danmark sover tornerose-søvn på fortidens landevindinger. Men sagen er, at Danmark er ved at blive overhalet af en lang række andre lande i verden. Lande, hvor man ikke mener, at 30 % kvinder er ligestilling!

Debatten afgørende

I mange år lå de nordiske lande alene i toppen, når det gjaldt ligestillingspolitikken. Alle så hen til os, og man spurgte interesseret, hvordan vi var kommet så langt? I dag har debatklimaet i Danmark ændret sig markant, og besøgene er blevet færre.

Det er min opfattelse, at den offentlige debat spiller en helt afgørende rolle i ligestillingspolitikken. Det skyldes blandt andet, at netop dette politikfelt rangerer ganske lavt i partiernes prioriteringer og er mindre institutionaliseret i det politiske system end f.eks. arbejdsmarkedspolitikken eller trafikpolitikken. Uden et stærkt pres fra kvindebevægelsen og uden intens debat i medierne sker der ingen ryk i de politiske institutioners politik. Det viser de sidste ti års dødvande i dansk ligestillingspolitik så tydeligt.¹

Troen på kontinuerlig fremskridt var

en vigtig del af det modernistiske projekt. Ligestillingspolitikken blev fra starten indskrevet i samme tro på, at ligestilling kommer med udviklingen. I dag ved vi, at der kan komme både stagnation og tilbageskridt – 'backlash', for at anvende Susan Faludis term. Den danske ligestillingspolitik historie bekræfter, at det er farligt at tro, at ligestillingen ligger rundt om hjørnet. Nye samfundsændringer kan bidrage til ny uligestilling og uden et stadigt pres fra kvindebevægelsen, den hjemlige og den internationale, vil det gå baglæns for ligestillingen.

Et glastag på 30 %

Nogen vil måske indvende, at en kvinderepræsentation i Folketinget på 37 % vel er ganske flot. Danmark ligger nr. 5 på verdensranglisten over kvindeandel i verdens parlamenter (www.ipu.org). Men set i både et historisk og et globalt perspektiv må den danske udvikling de seneste år vække alvorlige bekymringer. Danske kvinder har virkelig slået hovedet mod glastaget. 1970'erne var 'take off' - fasen for øget kvinderepræsentation i hele Norden. Da nåede kvindeandelen i de nordiske parlamenter op over de 20 %, og i 1980'erne kom vi over 30 % grænsen – Island dog med lidt efterslæb. Men mens Sverige i dag har 45 % kvinder i Riksdagen, hænger de øvrige nordiske lande til-

syneladende fast omkring de 35 %. Det er som om, der her gælder et *her-til, men ikke længere*.

De seneste danske valg har udvist stagnation, ja til og med eksempler på direkte nedgang. 1998 valgtes 37,4 % kvinder ind i det danske Folketing, i 2001 37,9, men ved valget i 2005 blev det kun til 36,9 %. I Sverige har kvinderne over 40 % af pladserne i kommunalbestyrelserne. På den baggrund forekommer det chokerende, at kvinderepræsentationen i danske kommunalbestyrelser kun har ligget lidt over 25 % ved alle de seneste valg. Ved amtsrådsvalgene faldt kvindeandelen endog fra 31 % i 1993 til 29,1 % i 1997 og 27,3 % ved valget i 2001. I de nye regionsråd blev kvindeandelen 33,2 %. Dette tal er dog ikke direkte sammenligneligt med tallene fra amtsrådsvalgene.

Men det værste er egentligt, at stagnationen i kvinderepræsentationen ikke har vakt et ramaskrig i Danmark. Troen på stadig fremgang mod kønsbalance i politikken har fået sig et knæk. Det burde føre til nye tiltag ud fra en indsigt om, at ligestilling ikke kommer af sig selv, og at backlash er en mulighed i verden i dag.

Kvotering - en ny tendens i verden

Globalt set er der kommet nye ten-

denser ind i ligestillingsdebatten. Når det gælder kvinderepræsentationen, kan man se tre vigtige ændringer. For det første i *målsætningen*: Nu fremstilles målet ikke længere som 'flere kvinder i politikken'. I FN's "Platform for Action", vedtaget i Beijing i 1995, beskrives målet nu som 'gender balance' - kønsbalance i politikken. For det andet i *diagnosen af problemet*: Mens kvindernes manglende ressourcer tidligere udpegedes som hovedårsagen til den lave kvinderepræsentation, peger man nu på diskrimination og skjulte eksklusionsmekanismer i de politiske institutioner selv, herunder i de politiske partier. For det tredje i *strategien*: Man anbefaler en aktiv indsats, herunder kvotering, for at ændre kvinders underrepræsentation i politikken.

Mere end 40 lande i verden har nu indskrevet kvotering i deres forfatning eller valglov med det formål at skabe kønsbalance i politikken. I mere end 50 andre lande har nogle politiske partier, især centrum/venstre partier, selv vedtaget kvoteringsregler, f.eks. mindst 30 eller 40 % kvinder på listerne ved valg. I min nuværende forskning har jeg og mit forskningsteam analyseret den nye tendens til aktiv indsats, som kendetegner mange lande i verden i dag. Vi har analyseret debatterne, spredningen, valget af kvoteringsstype samt konsekvenserne, både kvantitativt og kvalitativt.² På trods af, at kvotering er et kontroversielt redskab i ligestillingspolitikken, så er det ikke desto mindre en trend i verden i dag at indføre en eller anden form for kønskvotering. Under forudsætning af, at kvoteringsreglerne matcher valgsystemet, at der er eksplicitte regler om kandidaternes rækkefølge på

valgsedlen, og at der er sanktioner for overtrædelsen af reglerne, ja, da kan kvotering i politikken medføre hidtil usete historiske spring i kvinderepræsentationen. Som da Costa Rica gik fra 19 % til 35 % kvinder i parlamentet ved et valg. Et sådant spring har vi aldrig oplevet i de nordiske lande.³

Den langsomme 'skridt-for-skridt model' er ved at blive erstattet af indsatser, som kan skabe historiske spring for ligestillingen. I post-konflikt samfund og i mange 3.verdens lande tror man ikke mere på, at ligestilling kommer mere eller mindre af sig selv med udviklingen. Tværtimod siges det nu, at ligestilling mellem kvinder og mænd er vigtig i sig selv for at sætte skub i udviklingen og demokratiseringsprocesserne. Dette kan også være en vigtig lære for os i Danmark. At de nordiske lande ikke er modellen, i hvert fald ikke den eneste model på dette felt, er en vigtig pointe for mig at formidle på mine mange foredragsrejser rundt omkring i verden.

Norden ligger stadig blandt de allerøverste lande på verdensranglisten, når det gælder andelen af kvinder i parlamentet. Men andre lande, der gør en mere aktiv indsats, er ved at hale ind på de nordiske lande. Således er Sverige ikke mere nr. 1 med sine 45 % kvinder. I efteråret 2003 indtog Rwanda stolt førstepladsen. I FN's "Gender Related Development Index" (GDI) ligger Danmark nu på 13. pladsen.

Livlig svensk debat

I et forsøg på at forstå ligestillingspolitikens dødvande i Danmark har jeg sammenlignet diskurser og praksis i

Sverige og Danmark, to lande, som historisk har udviklet sig meget ens, men som nu adskiller sig voldsomt, når det gælder den ligestillingspolitiske debat. Alle svenske politiske partier, undtagen de konservative og de kristelige, har nu indskrevet ikke bare 'ligestillingen', men også 'feminismen' i deres programmer. De fleste partier taler om, at der findes strukturel diskrimination af kvinder, og at der i samfundet er en 'kønsmaktsordning', som må bekæmpes. Man kan formulere det sådan, at ligestillingspolitikken er blevet politiseret i Sverige, dvs. tages op som en del af konkurrencen mellem partierne. Det skete allerede inden dannelsen af Feministisk Initiativ, FI i efteråret 2005. Men dannelsen af FI som parti vil uden tvivl bidrage til skærpelsen af debatten op til valget i september. Vigtigst af alt, så finder der en livlig debat sted i Sverige og en konstruktiv strid mellem forskellige forståelse af ligestilling og feminisme. Debat og ideologisk strid er uden tvivl bedre end konsensus om 'ligestilling' uden handling.

Hvorfor er Danmark gået i stå? spørger man i de andre nordiske lande. Det er ikke let at svare på. En sammenligning af åbningstalerne – regeringernes årlige programerklæringer – i det danske Folketing og den svenske Riksdag viser, at stilstanden i Danmark startede allerede under den tidligere socialdemokratiske regering og fortsatte under den nuværende. Kun i sin første åbningstale i 1993 talte Poul Nyrup Rasmussen principielt om ligestilling, derefter slet ikke. Heller ikke Anders Fogh Rasmussen har medtaget ligestillingsspørgsmål i sine åbningstaler. Den svenske statsminister taler deri-

mod om at mindske lønforskellene mellem kvinder og mænd, om forskelle i magt og indflydelse, om kønsopdelingen af arbejdsmarkedet, om bekæmpelse af vold mod kvinder og om diskrimination pga. køn og etnicitet. Der har siden 1990'ernes begyndelse været større forskelle mellem danske og svenske regeringer, når det gælder ligestillingen, end mellem borgerlige og socialdemokratiske regeringer i de to lande.⁴

Man kan derfor undre sig over, at Fogh Rasmussens regering nu pludselig taler om, at ligestilling mellem kvinder og mænd er en dansk værdi. Ja, det er direkte beskæmmende, når Dansk Folkeparti, der ligesom det tidligere Fremskridtspartiet, har stemt imod det meste af den danske ligestillingslovgivning, nu pludselig fremstiller kønsligestilling som noget, vi allerede har i Danmark - men som indvandrede mennesker over én kam ikke kender til.

Det er vigtigt at slå fast, at der ikke er ligestilling mellem mænd og kvinder i Danmark. Hvordan vi fremstiller sagen, bliver utrolig vigtigt. Det kan ikke være rigtigt, at 37 % kvinder i det danske Folketing opfattes som nærmest det samme som ligestilling, mens 45 % kvinder i den svenske Riksdag ses som, at der er langt igen. Vi er stolte, men ikke tilfredse, hedder det i svensk ligestillingspolitik. Det kunne være dejligt, om vi igen kunne blive stolte af den danske ligestillingsindsats. Det kræver imidlertid en aktiv kvindebevægelse og en stærk og kritisk feminisme-debat.

Noter:

¹I bogen: "Ligestillingspolitik som diskurs og praksis" fra 2003 analyserer Anette Borchorst og jeg udviklingen i dansk ligestillingspolitik på landsplan og kommunalt.

² Se bogen, "Women, Quotas and Politics", red. af Drude Dahlerup. Routledge 2006. Vi har i denne bog lavet den første verdensomspændende forskningsanalyse af brugen af kønskvotering i politikken. Sammen med International IDEA har vi også konstru-

eret websiden www.quotaproject.org, som indeholder information om alle lande i verden med kvotering til parlamentet.

³ Det maximale spring i kvindeandelen ved noget parlamentsvalg i Norden har været på 8-9 procentpoint.

⁴ Denne undersøgelse findes i artiklen "Er ligestillingen opnået? Ligestillingsdebattens forskellighed i Danmark og Sverige", ss.226-246 i Anette Borchorst (red.): Kønsmagt under forandring. Magtudredningen. Hans Reitzels forlag 2002.

Drude Dahlerup er professor i statskundskab ved Stockholms Universitet.

Vox Femininum

Ungdomsnetværket i Københavnerkredsen har skiftet navn fra Ungdomsnetværket til Vox Femininum. Vox Femininum har eksisteret i et år og består primært af unge studerende DK'ere fra Københavnerkredsen. I gruppen stabler vi arrangementer på benene, vi har blandt andet afholdt en kampagne om kvinder i politik, tager til foredrag og hygger. Vi mødes den første torsdag i hver måned kl. 20 på Café Hackenbusch på Vesterbrogade 124. Den 6 / 4 mødes vi dog hos en fra Vox Femininum for at fejre vores nye navn - mail til Birgitte for at høre hvor. Alle interesserede er meget velkomne.

Idet vores gruppe stadig er relativ ny, er der masser af muligheder for at præge de ting vi laver.

Hvis du har lyst til at være med i Vox Femininum, modtage mails om vores netværk eller savner yderligere informationer, så kontakt Birgitte Saksø på e-mail: bsaksoe@hotmail.com

HAR KVINDER MAGT, SOM DE HAR AGT, ELLER HAR KVINDER AGT, SOM DE HAR MAGT ?

Af Vibeke Hartkorn

Jeg har en meget livsduelig mormor. Hun er i dag i en alder af 93 indiskutabelt familiens overhoved. Hun har altid en holdning til sine døtres og børnebørns arbejds- og familieliv og lader ikke en chance gå fra sig for at gøre opmærksom på vores ret til lige værd i forhold til mændene. Hun diskuterer ivrigt nutidige debatemner med sine oldebørn og har altid en kvalificeret mening om, hvad der foregår i samfundslivet. Hun ser ikke så godt, men hjernen er klar, og hun farer rundt i sit kvarter med rollatoren, kender alt og alle og er elsket for sin varme, begavelse og livs-nysgerighed. Hendes kraft, positive livssyn og stadige ønske om udvikling gør, ikke bare mig til et stolt barnebarn, men også hende til den rollemodel, som jeg har svært ved at finde i generationer tættere på min egen alder. For blandt kvinder, hvis liv jeg sammenligner mit med, er frustrationen over, hvordan vores livsvalg skal hænge sammen - mærkbart at se og høre.

Men mormor har ikke altid givet udtryk for at være en stærk dame, og det skyldes den tid, hun voksede op i. Da jeg var barn i 60-erne og 70-erne fik hun stadig officielle breve adresseret til "Fru politiassessor Sven

.....". Hendes eget fornavn og status var åbenbart ligegyldigt. Hun var udadtil noget i kraft af sin mand. Hun involverede sig dygtigt og omsorgsfuldt i velgørenhedsarbejde, men som husmor var hendes primære opgave at være repræsentativ for sin mand (som i perioder var byens politimester) og, som tusindvis af danske kvinder, at organisere hus og familie. I 70-erne blev hun inspireret af kvindeoprøret, iførte sig lilla ble, trykte selv sine batikkjoler og krævede, at min morfar deltog i de huslige pligter, samtidig med at hun vedblev at stemme borgerligt som sin mand.

Allerede da hun som ung kontorassistent på politigårdens motorkontor mødte min morfar, burde advarselslamperne have lyst. For han charmerede hende ved at byde på de 'Altea'-bolsjer, han fik hver uge, når pakken med hans nystrøgne vasketøj ankom fra hans moders hjem i København. Ikke at moderen selv vaskede, dampede og strøg, det havde hun, som det var normalt for borgerskabet i 1930-erne, tjenestefolk til. Min morfar anede af samme grund ikke, hvad det ville sige at være praktisk. Det havde han aldrig lært eller haft brug for. Min mormor var til alle tider bedst til at bruge en ham-

mer, bedst til at købe og køre bil, bedst til at se økonomiske sammenhænge og til at organisere. Hun kunne være blevet en strålende akademiker, og som mange andre husmødre i hendes generation gjorde hun mellem linjerne også opmærksom på, at det var lidt bittert, at det aldrig var blevet hendes lod at læse til noget. Men det med fordelingen af opgaverne i hjemmet kunne hun gøre noget ved. Min morfar lærte i en sen alder at gøre tre ting: at redde seng, at lave kaffe/te og at dække bord. Og det var han stolt af. Men videre drev han det ikke. Og min mormors "lige-fordelings-oprør" sluttede der. Selvom hun havde en sød mand, som ville hende det bedste, oplevede jeg ikke, at han forstod, hvorfor hun ville noget mere med sit liv.

Heller ikke min mormor gik fri af den tids præstations-ræs omkring husmoderrollen. Med migræneanfald til følge. De holdt i øvrigt op, da hun som enke blev herre i eget hus. Hvis man læser aviser og dameblade fra den tid, er det jo uhyrligt, hvad husmødre skulle leve op til af regler for at være "en god husmor". I dag har vi glemt hvad god rengøring, madlavning og tøjvask er, til gengæld lider mange i min generation af udearbejd-

ende kvinder også af samfundsskabte eller selvpåfyldte præstationskrav. Men i vor tid er kravene ændret: nu handler det ikke så meget om, at kvinder skal indordne sig bestemte regler for god husførelse. Nu handler det om, hvordan vi bliver perfekte mødre og partnere, som kan klare både hus, familie og job. Og ingen er bedre end vi kvinder selv til at fastholde os i, hvordan en rigtig kvinde skal agere i det farvand. Hvis en kvinde gør travl karriere, bliver der sat spørgsmålstegn ved, om hun så også kan være en god mor eller overhovedet bør blive mor. Hvis en kvinde kan få lige så meget i løn som sine mandlige kolleger, har hun opnået det ved at tale, som en mand ville gøre. Hvis en kvinde, qua sin indtægt, har højere status og dyrere materielle værdier end en mand, skal hun helst gå stille med dørene, for det er "ukvindeligt". Hvis en kvinde søger magten, ansvaret og indflydelsen må hun gå på kompromis med det at være "en rigtig kvinde".

Og hvad det er, er så diffust defineret. Oftest af kvinder selv. Jeg oplever ikke, at det er mændene, som holder

os tilbage, for de råber til stadighed op om, at de gerne vil have kvinderne med på vognen og gerne ved tømmerne. I dag bliver mænd ansat på, at de også har "kvindelige værdier". Virksomhederne efterlyser "de bløde sider", fordi det er dem, som vi i dag ved, skal til for at få medarbejderne til at præstere.

Vi definerer kvindelige værdier som; gode til at organisere, vise indføling, have overblik, være effektiv og handlingsorienteret. Mens mandlige værdier er at være rationel, have fokus, være struktureret og beslutningsdygtig. Det er også forskellen på venstre og højre hjernehalvdel, jeg her har beskrevet, og derfor vil vi alle sandsynligvis have noget fra begge sider, uanset vores køn.

Min påstand er, at så længe vi fastholder, at kønnene er opdelt i "kvindelige eller mandlige værdier" - så længe vil vi kvinder være langt fra ligestilling i hjemmene og på arbejdspladserne.

Men statistikken viser også, at vi er på vej til at overhale mændene på nogle punkter.

Fremtidsforskerne taler om, at vi går en fremtid i møde, hvor kvinder mere end mænd vil være veluddannede og i toppen af samfundshierarkierne, og at de kommende generationers kvinder derfor vil opleve det modsatte af i dag hvor kvinder, uanset status, stadig gifter sig opad. Hvis mændene primært vil vælge håndværkerfag og mellemuddannelser, så vil vi blive nødt til at mage os med partnere, som er "under vores stand", som det hed i min mormors ungdom.

Vi vil så have det statusmæssige, økonomiske og indflydelsesrige overtag.

Og hvad vil det betyde, for hvem der bestemmer, hvem der tager beslutninger og hvem der præger udviklingen? Vil vi gøre, som de mandlige magthavere gør i dag, eller har kvinder en anden måde at gøre tingene på - fordi vi er kvinder?

Piger har i mange år været i overtal i skolerne, i gymnasierne og på de højere uddannelser: i dag er det flest kvindelige kandidater, som kommer ud af universiteterne. Hver femte leder er nu kvinde, til gengæld er der

langt igen, når det gælder magtens centrum: f.eks. er kvinderne på ingen måde på vej mod halvdelen af ministerposterne. De topchefer i både centraladministrationen og i de store KFX virksomheder som går i høje hæle, findes som en nål i en høstak, og andelen af kvinder i bestyrelserne skulle være faldet til fire procent. Efter Norge er det nu Sveriges tur til lovmæssigt at indføre fifty/fifty kønskvotering i virksomhedsbestyrelser. Men i Danmark er den diskussion lagt død, selvom vore nabolandes erfaringer viser, at kønnes ligevægt i bestyrelsesarbejde giver bedre og mere kreative resultater. Og at kønskvotering er måden at få det til at ske på, allerede i vor tid.

Vi er altså på vej mod en fremtid, hvor kvinder umiddelbart får mere indflydelse.

Spøgsålet er, om vi har agt, som vi har magt. For det bekymrer ikke bare de gamle rødstrømper, som kæmper for lige værd, lige løn og lige indflydelse, men også nutidens beslutningstagere er bekymrede, når flertallet af arbejdende kvinder stikker en kæp i karrierhjulet: For eksempel ved at tage lange barselsperioder, hvor lavere lønindtægt sætter dem tilbage i pensionsindbetalinger, og gør det svært at fastholde en karriere.

Mange timers samtale med kvinder i både toppen og bunden af karrierestigen har givet mig et - selvfølgelig generelt, det vil aldrig gælde for alle - billede af den danske kvindes liv anno 2006: Vi kvinder fastholder ofte hinanden i, at vi først og fremmest skal leve op til den store moderdyrrolle. Vi henter skam selv vores børn - tidligt - og kunne aldrig finde på at

lade andre vigtige personer i vores børns liv tage over tre dage om ugen, selvom vores arbejdspress kræver det. Så hellere tage natten til hjælp. Ellers er vi jo ravnemødre.

Vi har ikke lært at være egoistiske som mændene. Tage de arbejdsopgaver i hjemmet som kan udsættes: for eksempel vælge at holde bilen, haven og sørge for hjemmets reparationer. Næ, vi tager stadig de arbejdsopgaver i hjemmet, som skal gøres samme dag: opvasken, madlavningen, tøjvasken og oprydningen. Det kan godt være, at antallet af opgaver er lige, men ikke hvornår de skal gøres. For det er jo lettest at tage "det derinde". Mændene gør det jo ikke med samme grundighed, som vi synes, det skal gøres. Vi opgiver ligestillingskampen, når vi gentagne gange har fortalt, hvordan og hvor ofte vasketøjet skal ordnes, gulvet vaskes og det sunde indhold af børnenes madpakke skal smøres. For så at opdage at det alligevel ikke bliver på vores (rigtige) måde. Så hellere gøre det selv, ikke ?

Ellers bliver det jo heller ikke gjort. Når en mand påtager sig at tage ud af bordet, kan det for ham være inden han tager på arbejde næste morgen, men vi kan ikke holde ud at kigge flere timer på et bord med madrester, vel ?

Mændene er også bedre til at holde fast i deres fritidsinteresser og bare tage af sted. Vi gør det kun, hvis alt er "ordnet", og ingen lider nød.

På arbejdspladsen er vi ikke så gode til at forhandle det samme lønniveau hjem som mændene. Mænd er generelt meget bedre til at sætte sig ind på chefens kontor og prale af deres resultater. For de ved, at lønforhandling foregår hver dag og ikke en gang om året. De er bedre til at søge de spændende opgaver uden afgørende tanke for, hvad det betyder for familien, mens vi kun gør det efter at have kalkuleret, hvilke private og kollegiale omkostninger det kan få. For kvinder ynder også generelt at tilpasse sig arbejdspladsens kultur, snakke privat og skabe en åben, venindeagtig dialog. Uden at have opdaget at en moderne arbejdsplads i dag er et sted, hvor strategi er afgørende for din udvikling. Derfor kan det at blotte sig med meldinger om ens private vilkår og sindstilstand være en afgørende hindring for at få, hvad du ønsker. Vi bringer familiestrukturen med ind på arbejdspladsen og tildeler os selv lillesøster, moder- eller barnrollen og mister derved et professionelt fokus, som kan styrke vores position - ikke udstille den sårbart.

Lederrollen og medarbejderrollen er stadig defineret af mænd.

Og vi har svært ved at stå sammen og finde en ny model, som tager hensyn til, at både mænd og kvinder er ude på arbejdsmarkedet.

De kvinder som overlever og når til tops, ser ud til at være de kvinder, hvor ingen tænker over, at de er kvinder - de opleves som dygtige til deres profession, ikke andet. Kvinder som har gjort op med flokmentaliteten og tør gå selv, er dem, der agerer bedst i det rollemønster, der findes i dag.

Kvinder har også stadig mere end svært ved at komme ind i "the old boys"-netværk og blande sig med de mænd, som rekrutterer deres netværksskammerater til indflydelsesrige poster, og hvor nye ideer og iværksætterdrømme bliver til virkelighed. Også fordi mændene ikke er meget for at lukke døren op af frygt for, at tonen vil blive en anden, når kvinder er med. Professionelle kvinder er ganske vist blevet rigtig gode til at danne deres egne netværk med adgang kun for kvinder. Spørgsmålet er, om det så er den rigtige vej frem. Når mænd netværker, så kan de godt dele en mere personlig dialog, men ikke på samme måde som kvinder. Hvor kvinder har en tendens til at blive fortrolige veninder i netværkssammenhænge, så har mænd en meget mere overfladisk samtaleform, som går på sportsresultater og andre mindre afslørende ting. Kvinders åbenhed og tendens til at blive private, ligesom de ville være i familiens og venners skød, egner sig ikke særligt godt til den konkurrencementalitet, som er afgørende for udviklingen på det arbejdsmarked, vi har i dag. Mænd praler med deres resultater, også selvom de er overdrevne, og sætter sig dermed i en interessant position, som gør dem rekrutteringsværdige. Kvinders netværksform er venindeagtig og dermed meget mere sårbar.

Selvom kvinder er dygtige til at skabe relationer, så ville det måske gavne, hvis vi efterlevede, at vi ikke kan være søde og venner med alle, men at en vis professionel distance er nødvendigt. At vi sorterer os selv fra, hvis vi ikke er parate til at gå selv. Og at vi i højere grad gjorde klogt i at kræve adgang til mændenes verden og forstå, hvad der skal til for at være på en moderne arbejdsplads eller leve med en mand. Og hvis vi vil hjælpe fremtidens generationer af kvinder, kunne vi begynde at holde op med at lade vort moderhjerne charmere, af de drengebørn vi føder, og for alvor lære dem at ansvar for hjemmets opgaver ikke er en kvindeting (som vi derfor ikke behøver lære drengebørn), men en menneskeopgave.

Vi har ingen grund til at tro, at det er nødvendigt, at slå knude på vores

kvindelighed for at nå de mål vi sætter os. Men hellere sammen med mændene finde nye omgangsformer som gør os til frie mennesker - uanset køn - som lever i positiv pagt med de valg, vi har taget.

Vibeke Hartkorn har en 14-årig karriere bag sig som tv-reporter og redaktør og er på 4. år ansat som nyhedsvært på TV AVISEN. Hun udgiver til efteråret en interviewbog på Schultz forlag om, hvordan indflydelsesrige danske kvinder reagerer på den magt, de har fået, og hvordan de bruger den.

Fotos i denne artikel af Ulrik Jantzen/
dasburo.dk)

Mor, du har magten!

Af Emilia van Hauen,
& Winnie Haarløv

Det interessante ved debatten om forældrerollen og de magtfulde børn er, at den overhovedet opstår. Hvem har magten? bliver der spurgt. Men det ligger jo indkodet i selve forældreskabet, at man er sit barns leder og autoritet – og at mor og far har den totale magt over barnet. Debattens essens er derfor ikke, hvem der har magten, men hvem der tager den. Med andre ord: tør forældre bruge deres magt?

Vi mener, at alt for mange forældre ikke tør, og at paradokset for vores kultur i dag er, at børnene trods de velmenende forældres anstrengelser tit bliver ladet i stikken. Forældrene svigter deres børn ved at gøre dem til familiens centrum og stille dem over for alt for store valg, beslutninger og alenlange forklaringer.

Børn har ikke brug for voksne, der forklarer og undskylder verdens realiteter: at mor skal på arbejde, at man ikke kan få slik til middag osv. Børn har brug for voksne, der tør påtage sig ansvar og kærligt lederskab. Voksne, der kan udstikke klare retningslinier, skabe trygge rammer og vise deres børn hvad grænser er. Det kræver, at den voksne erkender, at magtforholdet ikke er til debat. Når barnet får magten, er der én grund: forælderen har frivilligt afgivet den. Hvorfor sker det?

Fordi mange forældre overser, at forskellen på børn og voksne egentlig ikke kun gælder f.eks. højde, drøjde og økonomisk formåen. Når det handler om beslutningskompetence,

ligestiller mange forældre deres barn med sig selv – og stiller barnet over for en umulig opgave. Ligestilling mellem to parter kræver nemlig, at begge har lige dele viden og erfaring om den opgave, de mødes om. I et forældre-barn forhold er den fælles opgave at give barnet *selvkompetence*: støtte barnet i at vokse sig til et helt og sundt menneske. Alene derfor følger det naturligt, at forældre og barn *ikke* er ligestillede.

Den misforståede ligestilling betyder, at barnet overlades til at tage lederskabet for sit eget liv – et ansvar, som det slet ikke har evnerne for at varetage. Resultatet er, at barnet vokser op med en følelse af almagt. Men det er jo reelt ikke barnet, der har magten, og det skaber store indre og ydre konflikter for børn og voksne. Forældrene tror måske, at de giver barnet frihed og respekt, men reelt giver de ungen forvirring og rodløshed ved at gøre sig til falske ledere. Falske, fordi forældrene jo alligevel bestemmer – de *lader* bare som om, de ikke gør det.

Det falske lederskab er uansvarligt
1) fordi det ikke er synligt og ikke giver barnet chance for at forholde sig til forældrene og deres handlinger. I stedet får det en række uautentiske budskaber og bliver manipuleret til at gøre, som forældrene ønsker – under dække af, at mor og far giver barnet indflydelse og selvbestemmelse. Og 2) fordi det falske lederskab oftest betyder, at der gælder ét værdisæt for Pia og et andet for Peter –

forstået på den måde, at forælderen siger ét og gør noget andet. Barnet oplever, at forældrene ikke tager deres egen medicin eller skifter holdning, som vinden blæser.

Vi tror, at forældre elsker deres børn. Derfor gør forældrene det naturligvis ikke af ond vilje. Men måske er forholdet til magt, lederskab og autoritet af mange forskellige grunde sat på autopilot. Muligvis fordi dagens forældre dybest set har dårlig samvittighed over ikke at være mere sammen med børnene og derfor ikke nænner at stille krav til dem. Forældregenerationen ønsker måske at give deres børn al den tryghed og ro, de ikke selv har oplevet, mens de senere årtiers forskellige samfunds-omvæltninger hærgede og sendte kvinderne ud på arbejdsmarkedet, børnene i institution, åbnede ægteskaberne og lukkede dem igen.

Det er en gammelkendt sandhed, at man ikke kan lede andre, før man kan lede sig selv – og om man vil det eller ej, så er man sit barns leder. En forælder må derfor blive bevidst om sin magt og tage sit lederskab på sig. Spørgsmålet er altså: Hvilken leder vil du være?

Vi mener, at forælderen kan være magthaver på tre forskellige niveauer: direktør, leder og mentor. Gennem barnets opvækst er der forskellig vægt på de tre magtskikkelser:

- **Direktøren** tager beslutninger på andres vegne uden at involvere dem, udstikker opgaver til dem, hun er ansvarlig for og påtager sig

ansvaret for driften. Som spædbarnsforælder er du nok mest direktør med fokus på ”medarbejderens” udtalte og uudtalte behov, men det er ikke desto mindre dig, der har hele magten i forholdet. Derfor er det også dig, der ved og bestemmer, hvordan alting skal foregå.

- Når barnet begynder at løfte hovedet, udvides direktørropgaven til en lederfunktion. **Lederen** udstikker retningslinier og fælles mål – skaber en ramme, hvori andre kan udfolde sig og tager de nødvendige overordnede beslutninger, så driften kan fortsætte. Barnet skal coaches mod nye færdigheder, mens mor og far sikrer rammerne og tager en lang række førerbeslutninger – i stadig højere grad i samklang med barnets udtrykte ønske.
- **Mentoren** inspirerer andre og leder primært ved sit eksempel. Når barnet flytter hjemmefra (og måske lidt før) bliver forælderen mentor – en rolle, der kan vare livet ud. Hvis altså ikke du i stedet kun lader det handle om direktørropgaverne: rent vasketøj, varm mad og pasning af børnebørn.

Forløbet er en ganske smuk (men ikke uproblematisk!) proces, der går ud på at løse forældrenes fornemste opgave: at gøre sig selv overflødige. Det kan lyde hårdt og ukærligt, men at være *overflødig* er ikke det samme som at være *ubrugelig*. Når du er overflødig, har du fostret et helstøbt, selvhjulpent menneske, der kan tage sine egne beslutninger og leve sit eget liv. Og det er vel det, alle forældre håber på?

I erhvervslivet hører *leder* og *magt* naturligt sammen, men når forælderen påtager sig lederskab og magt

over for barnet er der mange, der stejler. Kulturelt set er forældreskabet nemlig først og fremmest knyttet til kærlighed, og den gældende forestilling er, at i ægte kærlighedsforhold er der ingen magtrelation.

Det mener vi er en illusion. Problemet er ikke, at magten er der, men hvordan vi forholder os til den og forvalter den, for der er magt i alle rum med mere end én person – uanset om rummet er det personlige, det politiske, det professionelle, militære, offentlige osv. At undlade at anerkende magten hindrer det ægte møde mellem de to parter og betyder, at man fralægger sig ansvaret for at forholde sig til den.

I forælder-barn forholdet er magtforholdet åbenlyst: den voksne har den ubestridte magt. Hun er barnet fysisk overlegent og har både materiel- og myndighedsmagt over barnet. Erkender hun ikke det, bliver hendes magt udefinerlig, hendes lederskab usynligt. Og så kan barnet ikke fornemme sin virkelighed. Et barn, der hverken kender reglerne eller konsekvenserne af at bryde dem, mangler en tryk ramme at agere indenfor. Barnet får svært ved at definere sig selv og omverden – og især relationerne mellem sig selv og omverden. Som forælder må du derfor vedkende dig din magt og se den uudtalte fordring, som barnet stiller til dig om at tage vare på jeres begges liv. Et barn kan kun forvalte beslutninger, der står i passende forhold til dets alder og kompetencer. Man kan f.eks. næppe bede en 6-årig tage stilling til, hvad husstanden skal spise til middag eller hvornår det skal sove, men sagtens om han vil lege inde eller ude.

En forælder må gå stedfortrædende ind i barnets rum, når det bliver nød-

vendigt – så langt, som det er befordrende for barnets vilje og livsmod. Går den voksne videre end det, misbruger hun sin magtposition og risikerer at skabe magtesløshed, afmagt og hjælpeløshed hos barnet. Det samme sker, hvis hun giver barnet for megen magt. Magtens dilemma er altså, at man hverken kan fraskrive sig sin magtposition eller uproblematisk gøre brug af den. Forpligtelsen består i at tage magten bevidst til sig og forvalte den ansvarligt med øje for, hvordan man bedst støtter selvstændighedsprocessen for barnet – med andre ord: at hjælpe så lidt som muligt og så meget som nødvendigt. Og ja – det er en udfordring!

Foto: Morten Høllum

Emilia van Hauen, sociolog (forfatter til bogen ”Moderskab – Lederskab”, forlaget Aschehoug).

Foto: Thomas Tolstrup

Winnie Haarløv, psykoterapeut (forfatter til bogen ”Moderskab – Lederskab”, forlaget Aschehoug).

Illustration s.13. af Pia Olsen fra bogen ”Moderskab – Lederskab”

Pornografiens nye massekulturelle status

Af Mette Nørgaard Poulsen,
stud. scient. pol.

Pornografien sætter i stigende grad sit fingeraftryk på de billeder af seksualitet, der præger det offentlige rum. Fra at være en afgrænset genre er pornografien sivet ud i massekulturen og blevet mainstream. Man kan spørge sig selv, om den seksuelle frigørelse er blevet til en frisættelse af pornografien, hvor det ikke længere er muligt at vælge til eller fra, men hvor pornografien i stigende grad bliver os påtvunget i gadebilledet, i artikler, på TV og ikke mindst i cyberspace. Det offentlige rum er ikke blot i stigende grad blevet seksualiseret, men pornificeret!

Pornografiens massekulturelle genemslag har blandt andet fået Afdelingen for Ligestilling til at udgive debatmagasinet: "Ung i en her-resexet verden", der skal gøre unge i stand til at forholde sig kritisk til de kønsroller, som bliver fremstillet i medierne. Baggrundsrapporten for kampagnen er udarbejdet af Anette Dina Sørensen, cand. mag. og kønsforsker. Hun er projektleder på en stor tværnordisk undersøgelse, som ønsker at komme nærmere en afklaring af, om pornografiens indtog i massekulturen har indflydelse på unges opfattelse af køn og ligestilling.

K&S tog kontakt til Anette Dina Sørensen for at give vores læsere indblik i den udvikling, som har medført, at pornografien har fået en ny massekulturel status, samt hvad det kan komme til at betyde for ligestillingen i vores samfund.

Pornografien glider ud i massekulturen

Ifølge Anette Dina er pornografien rykket ud i massekulturen på måder, som vi aldrig har set før. Pornografiens massekulturelle mainstreaming eller 'pornchic'-tendens, som dette fænomen også kaldes indenfor medieforskningen, er en kulturel proces, hvor pornografien bliver en del af vores hverdagsliv, som et mere accepteret og ofte idealiseret element. Dette viser sig på 3 måder.

For det første har den teknologiske udvikling ændret vilkårene for produktionen og forbruget af pornografi. Udviklingen har således reduceret omkostningerne forbundet med produktionen samt distributionen af pornografisk materiale. Udbuddet er hermed steget markant, især via internettet som også har gjort pornografien lettere tilgængelig for forbrugeren samt sikret anonymitet i forbruget.

For det andet viser massemedierne en stigende interesse for feltet pornografi, som fører til en "normalisering" af pornografien – pornografien bliver gjort "stueren" gennem dokumentarprogrammer på tv, samt avis- og magasinartikler om pornografi. Det at pornomodeller, blandt andet gennem underholdningsprogrammer, bliver tildelt stjernestatus, er en del af samme tendens.

For det tredje glider fragmenter af pornografi ud i massekulturen. De er ikke i sig selv pornografiske, men de refererer til det pornografiske univers. Det

er især reklame-, mode- og musikbranchen, som gør brug af fragmenter, dvs. tegn, symboler og scenarier, der trækker på en pornografisk æstetik.

Den teknologisk udvikling – motor for pornografiens nye status

Anette Dina vurderer, at grunden til, at pornografiens status har ændret sig så markant, primært skyldes den teknologiske udvikling, som har fundet sted de sidste 10 år. Hun understreger dog samtidigt, at hvad der satte denne "bevægelse" i gang, er relativt kompleks, men at det i udgangspunktet var den teknologiske udvikling. Anette Dina betegner 1997 som et skelsættende år, fordi det var det år, folk fik mulighed for internet-opkobling i deres private hjem. Hun påpeger samtidigt, at der også er andre forklaringer; de såkaldte seksualitetskulturelle, hvor især den liberalisering, der fandt sted i slutningen af 60'erne og de kapitalinteresser, der hurtigt etablerede sig omkring den seksuelle frigørelse, har haft stor betydning. Den seksuelle frigørelse i 60'erne manifesterede sig på mange måder; blandt andet ved den obligatoriske seksualoplysning i skolerne og ved lovliggørelsen af tekst- og billedpornografien. *Der skete et opbrud i de gamle konventionelle forestillinger om, hvad seksualitet var, og hvad den skulle være. Det har jo så vidt været med til at ændre vores ideer de sidste 30-35 år og medført, at det er blevet mere legitimt at forholde sig til og tale om seksualitet.*

Uden at det skal forstås som en kritik af den seksuelle frigørelse og lovliggørelsen af pornografi, er det nok tvivlsomt, at pornografien havde haft den kulturelle status, den har i dag, uden denne forudgående liberaliseringsproces og de indtjeningsmuligheder, der fulgte i kølvandet, vurderer Anette Dina.

Ligestillingsperspektivet

Anette Dina fastslår vigtigheden af at diskutere pornografiens indflydelse på især børn og unge, da de er de største medieforbrugere overhovedet. Forskning har vist, at medierne spiller en ganske betydningsfuld rolle i seksualitets- og kønsidentitetsdannelsen, da det er mediebillederne, som de unge spejler sig i. Anette Dina understreger dog, at man reelt ikke ved, hvad eksponeringen af pornografi har af effekter på børn og unge, da de eksisterende undersøgelser, som primært er foretaget i USA, er indbyrdes modstridende. Der er således ikke noget, der substantielt peger i én retning. Dog må det formodes, at der finder en eller anden form for påvirkning sted. *Når man ser på hvordan og hvor meget de kropsidealer, som eksisterer i vores kultur, har af betydning for unges forhold til deres egen krop, så ville det være naivt at tro, at pornografien ikke også kommer til at spille en rolle for, hvordan børn og unge opfatter køn*

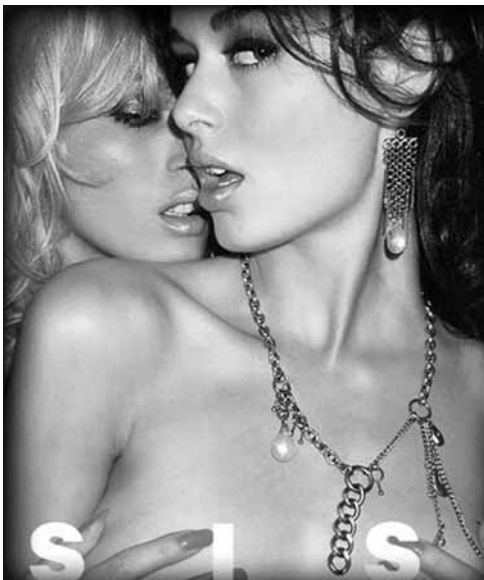
og seksualitet. Især set i lyset af den seneste udvikling, hvor børn og unge får adgang til pornografien på måder og i et omfang, som aldrig er set før. Dette har medført, at de ser alle typer af pornografi fra en relativ tidlig alder. Anette Dina påpeger, at norske undersøgelser har vist, at børn og unges opmærksomhed er rettet imod den heteroseksuelle mainstream hard-core pornografi. Denne pornografiske genre er lavet af mænd til mænd og er en meget snæver definition af, hvad seksualitet kan være. Dette kan få betydning for børn og unges fremtidige ideer om seksualitet, og om hvad mandlighed og kvindelighed er i en seksuel sammenhæng. Derfor er man nødt til at diskutere denne problemstilling og hjælpe de unge med at danne en kritisk bevidsthed. Hvis de blankt repeterer det, de ser, er der risiko for, at det kommer til at begrænse deres seksuelle valgmuligheder. Dette kan eventuelt give sig udslag i, at drenge får præstationsangst og ikke får adgang til de mere intime følelsesmæssige sider af seksualiteten. For pigers vedkommende kan risikoen eventuelt være, at de får den opfattelse, at de blot skal servicere deres mandlige partnere. Kort sagt, at mænd skal præstere og kvinder servicere! Det kan give nogle ligestillingsproblemer i forhold til vores idealer om, hvad seksualitet er, og hvad køn er i den

sammenhæng, skønner Anette Dina. Anette Dina er dog positivt overrasket over, i hvor høj grad de unge faktisk reflekterer over pornografi. Dette kom blandet andet til udtryk på en konference, som Afdeling for Ligestilling havde arrangeret. Her viste de unge, at de havde noget på hjertet, og det var både negative og positive holdninger til pornografien, som de gav udtryk for. Ligeledes viser de igangværende nordiske undersøgelser, at unge i en meget tidlig alder forholder sig til pornografien. Anette Dina mener også på den baggrund, at den danske ligestillingsminister håndterer problemstillingen på den rigtige måde.

I stedet for at installere filtre på computere, er det vigtigere at hjælpe med at installere de kritiske filtre inde i hovederne på børn og unge.

Fordele ved pornografiens nye massekulturelle status?

Kan der være fordele forbundet med pornografiens nye kulturelle status? Jo, det mener Anette Dina faktisk godt, at der kan være; f.eks. hvis man som ung kommer bredt rundt i det pornografiske univers og får set forskellige ting og forholdt sig til de mange forskellige genre, der findes. Så kan man stifte bekendskab med seksualitetens mange muligheder, som de udtrykker sig indenfor et pornografisk univers og dermed få brudt

op i de hetero-normative forestillinger om, hvad seksualitet er. Men massekulturelt set, er det den mainstream hard-core pornografi, som fylder. Vi skal ned og have fat i undergrundskulturen for at forstå, at der også er andre ting på spil end det, og som kan være interessant og banebrydende.

Kvindelighed skal ikke blot være 'sexappeal'

Pornografiens nye massekulturelle status har dog ikke blot en mulig effekt på seksualitet, men også på hvordan mandlighed og kvindelighed bliver repræsenteret i massekulturen. Her er Anette Dina ikke i tvivl om, at konsekvenserne sandsynligvis kan blive større for kvinder end for mænd. For det er kun undtagelsesvist billedet af den seksuelt præstationsdygtige mand, som florerer i massekulturen, fastslår Anette Dina.

Hun mener dog, at det er for kategorisk at tale om, at der er en risiko for, at denne nye tendens ligefrem underminerer arbejdet for ligestilling, men at det kan vise sig at få betydning for ligestillingsprocessen. Det kan således være problematisk, når seksualitet eller 'sexappeal' kommer til at klæbe sig til vores forståelse af kvindelighed, sådan som det er på vej til, fastslår Anette Dina. Dette kan nemlig få betydning for kvinders muligheder for at avancere i samfundet.

'Sexappeal' er altså ikke noget, der åbner døre på Christiansborg, giver ministerposter eller bestyrelsesposter i de store private virksomheder af den simple grund, at det ikke vurderes som en adgangsgivende kvalifikation. Anette Dina refererer her til det prædikat ("den talende kavalergang"), Lene Espersen fik på sig, og som i starten gav hende problemer i offentligheden og på Christiansborg i forhold til at manifestere sig som en kompetent justitsminister. Det at være sexet kommer til at kolliderer med kvinders muligheder for at manifestere sig som top-kvalificerede individer, hvor end de befinder sig. Derfor er det vigtigt, at kvindelighedens betydninger er mere mangfoldige. Kvindelighed kan således godt være sexappeal, men skal også være alle mulige andre ting, pointerer Anette Dina.

Den postmoderne drøm

Da jeg konfronterer Anette Dina med den konklusion, som nogle forskere har draget; at unge er i stand til at skelne mellem pornografi og de pornografiske symboler, samt at de unge udnytter de kulturelle kønssymboler på bevidste og ironiske måder, fastslår hun, at dette scenario på mange måder er en illusion. Og at det er det forhold mellem individ og tegn, som postmodernismen gerne vil have skal eksistere, og som hun påpeger selv

at have været begejstret fortaler for tidligere. I dag stiller hun sig imidlertid kritisk overfor forestillingen om, at der er 'frit valg på alle hylder'. Reelt mener hun ikke, at der eksisterer alle disse iscenesættelsesmæssige valgmuligheder for pigernes vedkommen. Det der kendetegner den 'om-siggribende' "luder-look-trend" i modebilledet er den tilgængelige kvinde, som godt nok er fremstillet nydelig i sin tilgængelighed – men hvis seksualitet og seksuelle fantasi referer dette billede til? spørger Anette Dina.

Det kvindelige blik tilgodeses ikke

Anette Dina afslører, at det der bekymrer og provokerer hende mest ved udviklingen er, at det kvindelige blik ikke tilgodeses, og at hun gang på gang spørger sig selv, hvorfor der ikke er flere billeder af afklædte og seksualiserede mandlige kroppe? Hun pointerer, at der ikke findes mange steder i massekulturen, hvor heteroseksuelle kvinder kan kigge hen, hvis de vil pirres seksuelt. Det hævdes, at "Jamen, kvinder er seksuelt frigjorte, vi anerkender da, at heteroseksuelle kvinder er seksuelle væsener", så spørger jeg bare mig selv – hvor kan jeg se det i massekulturen?

"Ligestillingens Honningland" hvornår er det sjovt?

Af Helle Algreen-Ussing,
DK-Aalborg

Den alvorlige begyndelse

Sofie: Jeg havde aldrig troet, at jeg skulle se Dannebrog blive brændt af – og trampet på. Og de har sendt børn ud for at vade henover et flag, selvom de ikke engang ved, hvad det betyder for os...

Clara: Det har gjort dig vred?

Sofie: Ja, mere end jeg havde forestillet mig – jeg er ellers ikke så meget til det med "Gud, konge og fædreland".

Clara: Dronning! Vi har haft en dronning siden 1972 – det samme år, hvor det danske folk stemte ja til at fædrelandet skulle afgive en stump suverænitæt til det europæiske fællesskab.

Sofie: Det her er altså ikke sjovt...

Clara: Nej, nej ... men jeg undskylder ikke, jeg beklager kun. Kan du ikke se, at det er en fantastisk effektiv måde at ytre sig på, det der med at brænde flag og ambassader – det giver gode billeder til det globale TV. Mens den danske avis troede, at dens satiretegninger kun ville nå ud omkring gadekæret.

Clara og Sofie er to gamle DK'ere, som har sat hinanden i stævne, i god tid før Aalborgkredsens generalforsamling i februar, for at få sig en snak. De når frem til at spørge hinanden: Hvad er det i grunden vi skal bruge fundamentale principper til – f.eks. ytringsfrihed eller religiøse begreber.

Fundamentalt eller fundamentalistisk

Vedrørende sagen om de verdensberømte satiretegninger af en profet bliver Sofie og Clara enige om tre ting:

- At vi alle bruger vores kulturs fundamentale principper til at

vide, hvem vi er og at vise andre, hvilken gruppe vi hører til.

- At ingen kan gemme sig bag ved et fundamentalt princip for at undgå dialog med de andre/de fremmede, for så bliver vi fundamentalister

- At ingen slipper godt fra at kalde andres fundamentale principper for fundamentalistiske, fordi man ikke gider have besværet med at lære dem at kende eller i det mindste vise dem respekt.

Men tilbage står spørgsmålet: Hvornår er noget sjovt? Eller hvordan kan humor skabe dialog?

Sofie: Jeg tror, at man skal kende en fremmed kultur meget grundigt for at kunne lave sjov med dens fundamentale principper på en måde, som kan skabe dialog.

Clara: Ja, og jeg tror, at konteksten skal stille begge parter lige. Den, der vil være sjov, må ikke bruge sin magt eller sin dominerende stilling.

Sofie: Det minder jo om "Ligestillingens Honningland". Jeg mener, er det ikke lidt ligesom mænds og kvinders humor?

Clara: Et eksempel fra det virkelige liv, tak!

Sofies sjove historie

En ung kvinde går gennem døren til byrådssalen. Hun er midt i sin første periode i byrådet, og hun er fast besluttet på at gøre et godt og grundigt politisk arbejde. Men bag hende går en kollega, han siger højt og kækt med sin enorme maskuline charme og situationsfornemmelse: "Du har en god røv, høhhøh..."

Hun synes ikke, det er sjovt. Skal hun lade som ingenting? Nej, det kan hun ikke, fordi hun ønsker respekt for sit politiske arbejde.

Han ønsker derimod – sikkert ubevidst – at få bekræftet mandens dominans i det politiske arbejde ved at signalere, at kvinder egentlig hører til i en helt anden kontekst.

Hvis hun nu tilfældigvis skulle være interesseret i et seksuelt forhold med dette maskuline tågehorn, så bør hun naturligvis svare ham med et sødt "hihihi..." Men hvis ikke, må hun lynhurtigt finde på noget andet.

Hun har "tabt", hvis hun bare så meget som antyder, at hun føler sig krænket, for så vil manden straks definere hende som en snerpet mokke. Det er jo manden, der har håneretten (ligesom avisen med den verdenskendte ytringsfrihed).

Hun skal lynhurtigt finde på noget, som er venligt og samtidigt afvisende på en sjov måde. Det kræver både selvtillid og kvindepolitisk forståelse. Heldigvis har hun begge dele. Hun siger med et smil: "Mange tak, og hovedet fejler heller ikke noget..."

Men kan han se det sjove? Nej, det maskuline smil formørkes...

Sofie og Clara ler: Kan han så lære det, hahaha...

Den visionære afslutning

Clara: Hvad er det for resten – sådan helt præcist, at den mand skal lære?

Sofie: At den, der vil dominere, lukker sig ude fra at le sammen med dem, der bliver domineret.

Clara: Ja, jeg ser det for mig, i "Ligestillingens Honningland" ler man meget, og man ler altid sammen.

LANDSSTYRELSEN

Forkvinde

Karen Hallberg
Havnegade 33, 2 th.
1058 København K
3315 6940
kl.hallberg@get2net.dk

Kasserer

Agnes Østvand
Håndværkervej 169
8600 Silkeborg
8686 7357 / 3029 7357
agnes@ostvand.dk

Næstforkvinde

Agnes Bræmer
Banegårdsvej 2A
7620 Lemvig
3324 2262 / 2512 3832
agnesbraemer@hotmail.com

Medlemmer

Edith Hansen
Gl.Hellebækvej 5c
3000 Helsingør
4921 6284
Edithogjonas@mail.tele.dk

Tinne Stubbe Østergaard
Trige Centervej 34
8380 Trige
8623 1231
toestergaard@gmail.com

Gurli Jensen
Katsigvej 43, Skærum
9900 Frederikshavn
9847 3449
hedebakken@get2net.dk

Buffy Lundgren
Sigrid Undsetsvej 226 B
9220 Ålborg Ø
9934 8511 / 29824828
Buffy.Lundgren@gmail.com

Suppleanter

Gry Pedersen
Pilehøjvej 2
2750 Ballerup
4464 9698
Pederseng@sol.dk

Helen Stensbæk Schrøder
Assensvej 98
5771 Stenstrup
6324 0030
helen@mail.tdcadsl.dk

LOKALE KREDSE

Frederikshavn / Sæby

v/ forkvinde
Alice Fredborg Sørensen
Karetmagervej 24
9300 Sæby
9846 1660

Hellerup

v/ forkvinde
Susi A. Riise-Knudsen
Fortunvej 41
2920 Charlottenlund
3964 4010
susi_riise_knudsen@hotmail.com

Hjørring

v/ kontaktkvinde
Else Andreasen
Frejasvej 42
9800 Hjørring

Thy / Mors

v/ kontaktkvinde
Mette Lund
Fuglesøparken 32
7900 Nykøbing Mors

Kolding

v/ kontaktkvinde
Inger Olsen
Haslevej 15
6000 Kolding
7552 3517

København

v/ forkvinde
Anne-marie Krøyer
Holger Danskes Vej 79,4tv
2000 Frederiksberg C
44985042
anne-marie@mail-online.dk

Lyngby-Virum-Søllerød-Gladsaxe

v/ forkvinde
Ulla Lundbye
Nybrovej 271
2800 Kgs. Lyngby
4588 8738
sofiton@get2net.dk

Odense

v/ kontaktkvinde
Hanne Bille
Hvenekildeløkken 138,1
5240 Odense NØ
2628 8083
bille@odense.kollegie-net.dk

Roskilde

v/ kontaktperson
Henriette Koefoed
Landevejshøjen 17,
Højby
4320 Lejre
4648 1143

Horsens

v/ forkvinde
Lis Ørnstrup
Charlotteparken 14
Stensballe
8700 Horsens
7565 7457

Vejle

v/ forkvinde
Kirsten Dalager
Horsvangen 10
7120 Vejle
tlf 7581 5346 / fax 7571
2084
Kirsten.Dalager@skole-kom.dk

Aalborg

v/ kontaktkvinde
Helle Algreen-Ussing
Sebbersundvej 29, 2 tv.
9220 Aalborg Ø
9815 2135

Århus

v/ kontaktperson
Søren Sylvest
Borggade 16, 2 th.
8000 Århus C
tlf 8620 2740 / fax 8620
2742
s.sylvest@webspeed.dk

Forkvindens beretning 2005-2006

Af Karen Hallberg, Landsforkvinde i Dansk Kvindesamfund.

Dansk Kvindesamfund har haft et aktivt år på mange fronter. Det har været positivt, at vi i 2005 har kunnet bruge flere kræfter på det politiske og organisatoriske arbejde, frem for at skulle bruge den meste energi på at sikre foreningens fortsatte drift. Med en bevilling fra Satspuljemidlerne er foreningens økonomi sikret for nærværende.

PROJEKTER.

Idékatalog om integration

Foreningen har igen i år haft fokus på integrationsspørgsmål. Esma Birdi har i samarbejde med DK udarbejdet et idékatalog om integration for professionelle, der arbejder med børn i alderen 0-16 år. Idékataloget henvender sig til sundhedsplejersker, pædagoger og folkeskolelærere og har til formål at give nogle redskaber til at optimere samarbejdet mellem forældre og skole/institution. Kataloget analyserer og kommenterer dagligdags problemstillinger i børns liv på institutionen eller i skolen. Idékataloget er blevet til på baggrund af Esma Birdis personlige erfaringer fra hendes mangeårige arbejde som integrationskonsulent og tolk. Det forventes at udkomme i juni.

En ny CEDAW-pakke

I 1994 udarbejdede foreningen en

undervisnings- og debatpakke om FN's kvindekonvention, CEDAW-konventionen. Da offentlighedens kendskab til denne konvention og hvad den kan bruges til, stadig er alt for ringe, er der nu taget initiativ til at udarbejde en ny pakke med nye artikler og opdaterede oplysninger. Ved et omfattende ansøgningsarbejde er det lykkedes at få samlet midler til at få udgivet denne nye pakke, som skal indeholde artikler om både gamle og nye emner, så som tvangsægteskaber, æresdrab, vold mod kvinder, kvinder i ledelse mv. Målgruppen er lærere og elever på gymnasier, sprogskoler, seminarier, sygeplejeskoler og andre uddannelsesinstitutioner, og desuden NGO'er, politi, journalister og politiske partier. – Det Danske Center for Menneskerettigheder har kaldt CEDAW for "Den usynlige konvention", fordi den ikke er indarbejdet i dansk ret og ikke er tilstrækkelig kendt i offentligheden. – Pakken forventes at udkomme til efteråret.

CEDAW-antologi.

Sideløbende med pakken arbejder en gruppe med repræsentanter fra Kvinderådet, KULU og DK på at få samlet midler til at udgive en CEDAW-antologi. Antologien vil behandle udvalgte emner fra konventionen for

at sætte fokus på kvinders rettigheder. Den skal være debatskabende og formidle noget nyt, være provokerende, og så skal den vise "fodslaw" mellem de gamle kvindeorganisationer.

Oprettelse af Dansk Kvindesamfunds Krisecenter

Efter at have været flere år undervejs blev Dansk Kvindesamfunds krisecenter i 2005 en realitet. Krisecenteret, der ligger på Frederiksberg, vil efter en ombygning stå klar til at modtage de første kvinder i løbet af foråret 2006. Fra 1. november har krisecentret været åbent for henvendelser om samtale og rådgivning. Krisecenteret er baseret på ulønnet, frivilligt arbejde fra over 70 aktive kvinder. Der er desuden ansat to lønnede medarbejdere, en daglig leder og en børneperson. Huset vil, når det står færdigt, have plads til 8 kvinder, heraf 2 med fysiske handicaps, samt deres børn.

International conference om prostitution

Der er i øjeblikket et stort ansøgningsarbejde i gang for at skaffe midler til en stor conference om prostitution. Den er planlagt til afholdelse i oktober 2006, men det er endnu uvist, om de fornødne midler kan

blive skaffet til det tidspunkt. Konferencen skal afholdes i samarbejde med IAW, og den skal bl.a. belyse, hvilke konsekvenser prostitution har for kvinders liv og helbred. Desuden vil der blive sat fokus på magtrelationerne mellem kvinder og mænd i samfundet som en af de bagvedliggende årsager til prostitution, samt forskellene mellem de nordiske landes måder at forholde sig til prostitution på.

Konferencer i øvrigt.

Dansk Kvindesamfund arbejder videre med at arrangere to konferencer. Den ene "Kvinder og alkohol" afholdes i slutningen af april 2006. Den anden sætter fokus på den manglende inddragelse af vold mod kvinder i uddannelser. Denne konference afholdes i juni måned.

TIDSSKRIFTET

Kvinden&Samfundet

Bladet fremstår stadig som et aktuelt og spændende kvindeblad, hvor emner som bl.a. kvinders erhvervsvalg, prostitution, vold mod kvinder, ungdommens sprogbrug og ligestilling i erhvervslivet er blevet behandlet i løbet af det forgangne år. I 2005 blev der udgivet 3 numre samt et landsmødenummer, hvor sidstnævnte var udarbejdet af Birgitte Saksø, der var praktikant på DK sidste forår. Journalist Jane Deleuran stod for de øvrige numre i 2005, og vi siger tak til Jane for et godt arbejde med bladet. I øjeblikket deles redaktørposten mellem Buffy Lundgren fra styrelsen og Charlotte Møller fra sekretariatet. Vi fortsætter succesen med at have studerende i praktik til at udarbejde landsmødenumrene, og i år er det Mette Nørgaard Poulsen, der har haft opgaven. Foreningen har haft stor

glæde af praktikanterne, som senere er blevet aktive i foreningen. – Planen er, at der ansættes en ny redaktør for bladet til efteråret.

POLITISKE INITIATIVER.

Valgarrangementer

I anledning af kommunalvalget satte DK endnu engang fokus på kvinders underrepræsentation både i kommunalbestyrelser og amtsråd. Postkortet "Stem på en Kvinde, hvis Demokratiet skal vinde" blev bredt distribueret, og flere lokale kredse afholdte arrangementer med kvindelige politikere i anledning af valget. Bl.a. blev der i Århus afholdt 2 møder om kvinder i kommunalpolitik og ligestilling i regionerne. I København havde Ungdomsnetværket arrangeret en debatcafé i Studenterhuset, som bl.a. handlede om ligestillingens vilkår efter Strukturreformen. (Ungdomsnetværket i København har netop taget navneforandring til Vox Femininum, og de arbejder i øjeblikket på at få etableret egen hjemmeside). Desværre kunne man efter valget konstatere, at der ikke var opnået den store fremgang i kvinderepræsentationen. Officielt er den i kommunalbestyrelserne nu 27,4%, mod 26,9% ved det tidligere kommunalvalg.

Strukturgruppen og Mainstreamingnetværket

DK nedsatte på landsmødet en arbejdsgruppe, der skulle se på det manglende kønsperspektiv i strukturreformen. Arbejdsgruppen har ikke mødtes, men har gjort en indsats lokalt, bl.a. i form af læsebreve. Den 31. maj afholdtes en ligestillingshøring "En kønsløs reform". Arrangørerne var Mainstreamingnetværket af 2005 bestående af 3F,

HK-kommunal, FOA, Dansk Metal, AOF-Danmark, CELI, FREJA, Evas Ark, Netværket kvinde, køn og arbejdsmarked samt Kvinderådet.

Dansk Kvindesamfund har tilsluttet sig dette netværk, der arbejder med at fremme ligestillingen ved at generere viden om og udvikle metoder til fremme af mainstreaming, herunder mainstreamingsprocessen i egne organisationer. Offentlige myndigheders forpligtigelser til at mainstreamere deres virksomhed skal påpeges, og man skal støtte forvaltningsenheder, råd og udvalg i udvikling af mainstreamingskompetencer. - Netværket har forholdt sig til Strukturreformens manglende kønsperspektiv, kommunalvalget og Velfærdskommissionens rapporter. Nogle af de aktuelle indsatser er et seminar om velfærdsvisioner og et møde med arbejdsmarkedsudvalget.

Dette brede netværk kan være med til at gøre en forskel på ligestillingsområdet i Danmark. Dansk Kvindesamfunds indsats har pga. ressourcemangel begrænset sig til at deltage i arrangementerne.

Høringssvar og pressemeddelelser

Der er i årets løb blevet udarbejdet en række høringssvar og udsendt flere pressemeddelelser. De vigtigste pressemeddelelser var resolutionen fra landsmødet, der anbefalede Folketinget at lovgive om en ligelig kønsfordeling i erhvervslivets bestyrelser. Denne pressemeddelelse affødte efterfølgende en del debat i medierne. Efter valget blev der udsendt en pressemeddelelse om den stagnerende kvinderepræsentation, der bl.a. blev refereret i Politiken.

De afgivne høringssvar har bl.a. handlet om udarbejdelse af ligeløns-

statistikker, om barselsfond for det private arbejdsmarked og om ligebehandlingsloven.

SAMARBEJDE

Internationalt ligestillingsudvalg.

Det internationale Ligestillingsudvalg, hvis medlemmer er ligestillingsordførerne fra de politiske partier, repræsentanter fra Ligestillingsafdelingen samt forkvinderne fra Kvinderådet, KULU og Dansk Kvindesamfund, mødes 4 gange om året. På møderne bliver der primært orienteret om, hvad der er aktuelt på det internationale område fra EU, Europarådet, det nordiske samarbejde og ikke mindst FN.

Kvartalsmøder i

Ligestillingsafdelingen.

Ligestillingsafdelingen inviterer hvert kvartal til møde, og de deltagende organisationer er Reden, Foreningen for Kønsforskning, Kvinderådet, Kvinfol, LOKK, Kvindeligt Selskab, Feministisk Forum og Dansk Kvindesamfund. På møderne orienteres der gensidigt om alt, hvad der er aktuelt, og hvad der er af planer for fremtiden.

ORGANISATION.

Styrelsen

Styrelsen har i dette år sat fokus på fornyelse af organiseringen af foreningen og har drøftet prioriteringer, samarbejds- og arbejdsformer samt hvervning af nye medlemmer.

Vi har startet dialogen, har fundet løsningsforslag og er så småt i gang med at arbejde med dem.

Det er en proces, som fortsætter i den nye periode.

Styrelsen har holdt møde ca. en gang om måneden. På møderne orienterer forkvinde og styrelsesmedlemmer

hinanden om igangværende arbejde, økonomi og drøfter aktuelle kvindepolitiske spørgsmål. Desuden har der været afholdt to weekendmøder, hvor der har været tid til at diskutere både politik og organisering af foreningen.

Kredsnetværksmøde

På kredsnetværksmødet i foreningen blev der taget hul på at diskutere de politiske mål. DK's holdning til emner som prostitution og pornografi skulle bl.a. inkluderes i de reviderede politiske mål, så disse emner blev diskuteret på mødet. Er prostitution et strukturelt problem udsprunget af kønsulighed, eller støtter DK samfundets individualisering af prostitution som et socialt og fattigdomsproblem? Er det et problem, der vil forsvinde, hvis kvinder får social og økonomisk ligestilling eller bør prostitutionskøb kriminaliseres ligesom i Sverige? Der var udbredt enighed om, at prostitutionsskuden skulle kriminaliseres, da prostitution handlede om tilfredsstillelse af mænds seksualitet på bekostning af kvinder, og dermed mænds magtudøvelse overfor kvinder.

Der fremlægges et samlet forslag til de reviderede politiske mål fra en arbejdsgruppe under Kbh.kredsen på det kommende landsmøde.

Sekretariatet

På sekretariatet er der stadig travlt med at arbejde med medlemskontakt, nyhedsbreve, koordination af aktiviteter i foreningen, fundraising, projektarbejde og meget andet. Da sekretariatet har mange og forskelligartede opgaver, er det vigtigt, at nogle rutineopgaver, bl.a. ekspedition af legatansøgninger, varetages af frivillig arbejdskraft. Desuden vil der i løbet af foråret komme en ny prakti-

kant, som skal beskæftige sig med oversættelsesarbejde, både i forhold til CEDAW-pakken og hjemmesiden samt arbejde med en ny skoletjeneste.

INFORMATIONSVIRKSOMHED

Møder med skoleelever og studerende

Dansk Kvindesamfund kontaktes i årets løb af folkeskoleelever, som laver projekter om forskellige emner relateret til køn, f.eks. ligestilling, vold mod kvinder, tvangsægteskaber, kvinder i historisk perspektiv osv. Eleverne er generelt meget engagerede og overraskede over kønsuligheden og kvinders vilkår. Alle får tilsendt materiale og bliver henvist til hjemmesiden, og mange laver interviews. Også studerende fra videregående uddannelser inddrager Dansk Kvindesamfund i deres dataindsamling. En studerende har skrevet et speciale, hvor hun sammenligner Amnesty Internationals og Dansk Kvindesamfunds påvirkningsadfærd overfor den danske stat og hvervning af nye medlemmer. Dele af opgaven er blevet præsenteret i styrelsen og er blevet inddraget i diskussionen af DK's arbejdsformer.

v/Karen Hallberg

2006

Landsmøde

Nuværende styrelse, suppleanter og revisorer.	På valg: Tinne Stubbe Østergaard - genopstiller	Ikke på valg: Forkvinde Karen Hallberg Edith Hansen Agnes Bræmer Gurli Jensen	Revisorer: Linda Wittchen - genopstiller Birthe Andersen - ikke på valg
Der skal i år vælges 2 styrelsesmedlemmer samt kasserer	Buffy Lundgren - genopstiller	Suppleanter: Gry Pedersen, København - opstiller som suppleant Helen Steensbæk Schrøder, Odense - opstiller som suppleant	Revisorsuppleanter: Kirsten Skjøde - opstiller
	Kasserer: Agnes Østvand - genopstiller ikke		

Kandidater til styrelsen

Buffy Lundgren

Jeg genopstiller til styrelsen, som jeg har været medlem af siden 2004. Min første prioritering er at gøre Dansk Kvindesamfund mere tydelig gennem en styrkelse af den interne organisation, bl.a. gennem dialog, rekruttering og inddragelse af medlemmer.

Ligestilling er nået langt i Danmark men endnu ikke hele vejen. Der er behov for at klargøre, hvad nutidens ligestilling går ud på, og hvad og dens målsætninger er. Dansk Kvindesamfunds kommende arbejde på vores nye CEDAW pakke vil yde meget til dette oplysningsarbejde og være med til at øge Dansk Kvindesamfunds profil i offentligheden. Jeg glæder mig meget til at føre projektet ud i livet sammen med de andre i projektgruppen.

Dansk Kvindesamfund har en lang tradition for at holde et vågent øje med bl.a. voldsramte kvinder, enlige mødre og etniske minoritetskvinder. Jeg vil gerne fortsætte denne tradition ved at fungere som bro mellem Dansk Kvindesamfund og andre ikke-diskriminations bevægelser i landet, dvs. ældres interesseorganisationer, etniske ligestillingsgrupper, handicappede osv. for at forstærke alle kvinders muligheder for at deltage som fuldgældige borgere i det danske politiske, forenings- og arbejdsliv.

Tinne Stubbe Østergaard

Jeg er 48 og bor i Århus, hvor jeg også er medlem af Århuskredsens styrelse. Mit engagement er fokuseret på det internationale ligestillingsarbejde og på at dansk ligestillingspolitik lever op til de internationale konventioner og handlingsplaner, som Danmark har tilsluttet sig gennem FN, EU og Nordisk Råd. Uden ligestilling bliver der ikke varig fred, demokrati eller velfærd, som de fleste på jorden længes efter.

Jeg genopstiller, fordi Dansk Kvindesamfunds rolle som vagthund for ligestillingen stadig er nødvendig. Jeg er stolt af, at vi tager det lange, seje træk og ikke bare går fra enkeltsag til enkeltsag. Vi skal stadig arbejde for en fælles central barselsfond, øremærket barselsorlov til fædre, at alle fødende kvinder sikres fødsel med kendt jordemoder, at kvinder sikres deltagelse i beslutningsprocesser, at ligestillingslovgivningen styrkes, at mainstreaming bliver ordentligt gennemført, at ligestillingspolitik indgår i den politiske dagsorden både blandt politikere og medier, at medierne gør op med stereotype kønsroller, at sexkøb afskaffes og at ingen begrænses af sit køn. Jeg går ind for samarbejde med andre, der har samme mål.

For mig er ligestilling ikke kønskamp, men kamp mod de vaner og ideologier, der forhindrer mennesker i at opdage og realisere deres muligheder og leve ligeværdigt.

2006

Landsmøde

Til landsmødet fra den afgangende kasserer.

Kære landsmødedeltagere.

For fire år siden opstillede jeg som kasserer for Dansk Kvindesamfund. Det var ikke en gennemtænkt beslutning, jeg synes simpelthen, det var så skrækeligt for DK, at der skulle bruges så mange penge på bogføring, så jeg besluttede mig spontant.

Det har været fire lærerige og spændende år, men har også taget meget tid fra andre ting, som jeg prioriterer højt. Dette har fået mig til at beslutte at overlade posten og arbejdet til en ny kasserer.

De fire år har jeg brugt til at sætte mig grundigt ind i organisationen Dansk

Kvindesamfund, til at rydde op i overleverede, uafsluttede regnskabssager, bygge en hensigtsmæssig konto-plan op, forsyne resten af styrelsen med materiale til hjælp ved beslutninger, som har økonomiske konsekvenser for Dansk Kvindesamfund samt indføre tids- og pengebesparende netbank.

Jeg deltager desværre ikke i generalforsamlingen, da jeg har meldt mig til en rejse til Peru, et ønske, der har stået højt på min ønskeseddel i mange år, men er blevet forhindret i p.g.a. div. familie begivenheder som konfirmation og lign. Og i år var det sidste chance for mit vedkommende.

Jeg ønsker den nye kasserer velkommen og god arbejdslyst. Jeg forestiller mig, at jeg mødes med den nye kasserer, når jeg kommer hjem fra Peru i begyndelsen af maj. Til den tid afleverer jeg et regnskab, der er ført op to date, div. kassetter med papirer, afsluttede projektreknskaber og tilbyder min hjælp i begyndelsesperioden og evt. til årsregnskab næste gang.

Venlig hilsen
Agnes Østvand

Yderligere oplysninger om kasserens arbejde kan findes på DK's hjemmeside.

Beretning fra Hulda Pedersens Legat 2005.

Bestyrelsen har afholdt to møder og uddelt 198.400,-kr. Der indkom i alt 12 ansøgninger.

Ved årsskiftet trak Ruth Andersen sig tilbage fra bestyrelsen, som hun har været medlem af siden legatet blev oprettet i 1992. Stor tak til Ruth for hendes aldrig svigtende engagement.

Uddelinger 2005.

Kvinden og Samfundet, Udgifter forår 2005	kr. 40.000,00
Hanne Lise Thomsen, Kvinder for fred	kr. 4.900,00
Kvindekomitéen, Sønderborg	kr. 5.000,00
Foreningen for Kønsforskning, årskonference	kr. 10.000,00
Dansk Kvindesamfund, Århus	kr. 8.000,00
Mødrehjælpen, fødselsdepression	kr. 20.000,00
Kvinden og Samfundet, udgifter efterår 2005	kr. 40.000,00
Koordinationen for kønsforskning, folder	kr. 2.500,00
Dansk Kvindesamfund, konference	kr. 25.000,00
Dansk Kvindesamfund, Århus	kr. 8.000,00
Teatergruppen Outlawfield, forestilling	kr. 25.000,00
Foreningen for kønsforskning, årskonference	kr. 10.000,00
Total	kr. 198.400,00 =====

Ansøgningsfrist til Legatet er 15. feb. og 15. sept. Ansøgningsskemaer kan rekvireres i Kvindehistorisk Samling, Statsbiblioteket, Universitetsparken, 8000 Århus C
Tlf: 8946 2300. Mail: el@statsbiblioteket.dk

Legatudvalgets beretning

*Af Else Slange,
Forkvinde for Dansk Kvindesamfunds Legatudvalg*

Kasserne med ansøgninger dukker op hos legatudvalgets medlemmer i uge 41, så har vi en måneds tid til at gennemlæse de omkring 100 ansøgninger, som hvert medlem af udvalget skal igennem og tage stilling til. Det er et stort arbejde, og det er svært at prioritere, hvem der skal have legat og hvem ikke.

Et udskilningsløb tager fart; ”her er ingen vitterlighedsvidner, ingen økonomisk dokumentation, væk med den” – ”her er én, som virkelig har beskæftiget sig med kvindesagen; det her projekt er bare så godt; her er én, som bare er exceptionel dygtig”. På DK’s hjemmeside kan man se hvilke kriterier, der ligger til grund for at give legat.

I 2005 var der indkommet 739 legatansøgninger.

Til uddeling i 2005 havde Fællesfonden 140.000 og Jutta Bojsen-Møllers Legat 20.000.

Med legatportioner på 5.000,- kr. kunne vi uddele 32 portioner.

Proceduren var den ’sædvanlige’: Hvert udvalgsmedlem havde udtaget 8-10 ansøgninger, som vi hver fremlagde for udvalget i prioriteret rækkefølge. Udvalget debatterede så hver eneste ansøgning og endte med at godkende eller afvise.

På årets udvalgsmøde havde vi desuden en række debatter om revision af de værktøjer, vi bruger i arbejdet: Sorteringsnøgle, noteblad, legatportionernes størrelse, kommissorium, legatudvalgets sammensætning samt en debat om, hvordan vi får flere penge i Fællesfonden til uddeling af flere eller større portioner. Antallet af ansøgninger taler sit tydelige sprog om behovet for kvinders behov for økonomisk hjælp til uddannelse.

Vi vil derfor opfordre alle til at huske Dansk Kvindesamfunds Fællesfond, når de vil efterlade en formue til et alment velgørende formål. Penge, givet til kvinder til uddannelse og dermed selvforsørgelse, hjælper ikke blot den enkelte kvinde, men breder næsten altid ud til gavn for en hel familie.

Årets udvalgsmøde fandt i år sted i København og næste år afholdes det i Nyborg.

Kredsnyt

Thy/Mors-kredsen

Onsdag den 17 maj kl. 19.00
Ekstraordinær generalforsamling
”Støberisalen” på Morsø Folkebibliotek,
Holgersgade 7, 7900 Nykøbing M

Århus-kredsen

Tirsdag den 9 maj. (Tidspunkt annonceres senere)
”At sælge sin krop – en fælde for livet”
v/ Jeanett Bjørnness
Studerterhus Århus, Nordhavnsvej 1, 8000 Århus C

Københavnerkredsen

Mandag den 29 maj kl. 18.30 (se kredsens hjemmeside)
”Ladywalk”

Mandag den 12 juni kl. 18.00
Sommermiddag (se kredsens hjemmeside)

www.kvindesamfund.dk/kbh

2006 Landsmøde

Dansk Kvindesamfunds Landsmøde 22. - 23. april 2006

Hotel Postgården, Oldenborggade 4, Fredericia

Tema: Magt, private og strukturelle magtrelationer

Lørdag:

- Kl. 10-11.30 Forkvindemøde: Aktiviteter i kredsen, fremtiden, kommende aktiviteter, kredsnetværksmødet og landsmøde 2007
- Kl. 11.30 Indskrivning til landsmødet
- Kl. 12 Frokost
- Kl. 13.15 Landsmødet åbnes. Velkomst ved landsforkvinden. Valg af dirigent, stemmetællere og protokolførere
- Kl. 13.15 Uddeling af Mathildepriser
- Prismodtagere taler om magtrelationer mellem kønne ud fra forskellige ståsteder.
- Priserne præsenteres
- Kl. 14.45 Pause med kaffe
- Kl. 15.15 Landsforkvindens beretning. Debat om beretningen og godkendelse
- Kl. 16.00 Gennemgang af årsregnskab
- Kl. 16.45 DK som dagsordensætter? Oplæg ved Eva Maria Olhoff, cand.scient.pol.
- Kl. 17.45 Præsentation af indkomne forslag, herunder resolutioner
- Debat om indkomne forslag, herunder forslag til opdatering af DK's politiske mål.
- Eventuelt nedsættelse af resolutionsudvalg.

Søndag:

- Kl. 8-9 Morgenmad
- Kl. 9.30 Landsmødet genoptages, valg af dirigent
- Kl. 9.40 Godkendelse af regnskab for 2005
- Forelæggelse af budget
- Behandling af indkomne forslag og resolutioner
- Valg af kasserer og styrelse
- Kl. 10.30 Pause med frugt/kaffe
- Kl. 10.45 Fastsættelse af kontingent
- Styrelsens forslag til prioritering af arbejdsopgaver mv.
- Fremtidige temaer og kredsnetværksmøde 2006.
- Landsmøde 2007
- Eventuelt
- Afslutning
- Kl. 12.30 Frokost

Tour de journée internationale des femmes 2006

Af Mette Nørgaard Poulsen

I år blev 8. marts markeret med utallige arrangementer rundt om i det ganske land. Det var derfor også vanskeligt for undertegnede at vælge imellem alle de spændende tilbud, som blot illustrerede, at kampen for ligestilling er ligeså aktuel, som den altid har været, på trods af store landvindinger gennem tiderne. De mange forskelligartede arrangementer vidnede også om, hvor mange aspekter ligestillingskampen indeholder.

K&S satte sig for at lave en lille tour de journée internationale des femmes og rapportere fra nogle af de mange steder i Københavnsområdet, hvor der blev sat fokus på kvinder og ligestilling i forbindelse med 8. marts. Startskuddet lød dog allerede d. 3. marts, hvor de to foreninger ;Kvindeligt Selskab og Indvandrerkvinders Rettigheder (IKIR) tog kvindernes kampdag på forskud og inviterede til festligt samvær, inspirerende taler og sprøde musikalske toner! Den røde tråd gennem talerne var en understregning af, hvor vigtigt det er, at arbejdet for ligestilling skal og bør omfatte alle kvinder på tværs af etniske og kulturelle skel. Der er altså ikke tale om en opdelt kamp, men én kamp. Tour'en fortsatte, og de næste etaper foregik på selve dagen, d. 8. marts. Første stop var Nationalmuseets festsal, hvor ligestillingsministeren havde inviteret samarbejdspartnere til frokost og dialog

om den nye perspektiv- og handlingsplan 2006. Hvordan dette forløb kan læses på de følgende sider i bladet! Dernæst gik tour'en forbi Hvidovre, hvor AOF havde inviteret en række kendte kvinder og sat dem i stævne til at debattere to og to. K&S fulgte debatten mellem cand. theol., præst og journalist Sørine Godtfredsen og Sherin Khankan, cand. mag. i religionssociologi og filosofi samt formand for Forum for Kritiske Muslimer. Sørine Godtfredsens debatoplæg fokuserede på, hvordan Kristendommen og Islam adskiller sig fra hinanden og de forskellige måder, hvorpå de to religioner praktiseres. Hun kritiserede især Islams absolutisme, dvs. dens meget præcise forskrifter om hvordan samfundet bør indrettes, samt hvordan Islam skal praktiseres i dagligdagen med hensyn til påklædning, mad og forhold omkring giftermål. Sherin Khankans oplæg fokuserede mere snævert på kvinders position indenfor Islam. Hun understregede, at det er et problem, at kvinder er underrepræsenteret, når det gælder fortolkning af Islam og fastslog, at kvinderne skulle mere i front. Hun pointerede dog samtidigt, at dette er meget problematisk, da det på nuværende tidspunkt er de konservative kræfter, der har monopol på at fortolke Koranen. Sherin Khakan påpegede desuden, at foreningen Forum for Kritiske Muslimer

arbejder på at få oprettet en moské, hvor der skal være kvindelige talere og en slags kvindelige imamer. Hun fastslog i den sammenhæng, at det er et tiltag, der bunder i foreningens overbevisning om, at det er viden og ikke kønnet, der skal afgøre, hvem der skal tale i moskéen. Det var en meget interessant diskussion og meget aktuel set i lyset af de forgangne ugers begivenheder. AOF bød på flere spændende debatoplæg, men jeg måtte haste videre, for der var stadig en etape tilbage.

Fra Hvidovre fortsatte tour'en tilbage til det indre København, nærmere bestemt PH- Cafeen, hvor Feministisk Forum i samarbejde med edu-art, KRAN, Kvinderådet m. fl. inviterede til arrangementet: "Feminisme i øjenhøjde". Da jeg nåede PH- Cafeen, var

der fuld gang i de såkaldte Femi-labs. Blandt disse workshops var blandt andet "Kønskanon: de 12 bedste køn", hvor man kunne udnævne sit ynglingskøn, f.eks. kvinder, drag kings, hermafroditter, mænd og mange andre...; "Beyond Barbie", hvor man fik mulighed for at lave sin helt egen feministiske sprællemænd/dame i alle slags køn, gørelser og størrelser. Og ikke mindst Kusse-foto-

udsmykning (som dog var placeret ude på toilettet!) Der kunne man ganske anonymt fotografere sine kønsdele og hermed gøre sit til at sætte fokus på presset om normalisering og disciplinering af vores liv og kroppe. Alt i mens Helle Godtveds lektie om knibeøvelser bragte ud gennem højtalerne på en ghettoblaster. Dette er blot et lille udsnit af de mange festlige workshops, der blev afholdt

på cafeen. Undertegnede sluttede tour'en af med maner ved at snuppe et par øl med medlemmer af Vox Femininum, hvor vi i dagens ånd diskuterede kampen for ligestilling.

8. marts er en vigtig dag, idet den er med til at markere, hvor langt ligestillingen er kommet, og hvor langt der er igen...

Dialog med Ligestillingsministeren om den nye perspektiv- og handlingsplan.

Af Mette Nørgaard Poulsen

Sidst i februar udkom Ligestillingsministerens perspektiv- og handlingsplan for 2006. I forbindelse med Kvindernes Internationale Kampdag d. 8 marts inviterede ministeren de forskellige kvindeorganisationer, her i blandt Dansk Kvindesamfund, og andre samarbejdspartnere til frokost og debat om mål og midler for planen.

Ligestillingsministerens indsats vil i 2006 være rettet mod disse 4 temaer¹:

- *Ligestilling som globalt konkurrenceparameter*
- *Nye øjne på kønsrollerne og frie kræfter i ligestillingsarbejdet*
- *Ligestilling modvirker vold og udnyttelse*
- *Mangfoldighed er guld værd*

Der var en stor spørgelyst blandt de deltagende; spørgsmål, kommentarer og svar fløj gennem Nationalmuseets festsal. K&S var med på sidelinien og vil her give et indtryk af dialogen.

De 4 temaer.

Det indsatsområde i perspektiv- og handlingsplanen, som var mest i fokus under debatten, var *vold og udnyttelse*. Et konkret og nærliggende spørgsmål blev stillet af Nell Rasmussen, seniorkonsulent ved VFC Socialt Udsatte, som udtrykte sin

bekymring for, at nyvunden kommunal viden og engagement vil gå tabt med de forestående kommunesammenlægninger. Hun påpegede dog samtidigt, at viden og engagement ikke er nok, men at der skal skabes forbyggende strukturer i kommunerne, og at kommunernes incitament til at søge hjælp, hvis der forekommer vold i familien, skal øges.

Til det svarede ministeren, at der var igangsat nogle initiativer for at afhjælpe problemet med videns- og engagementtab i de nye kommuner. Hun havde således allerede planlagt flere drøftelser med de nye borgmestre og kommunaldirektører samt social/kulturchefer i kommunerne om voldsproblematikken. Disse drøftelser vil finde sted i løbet af foråret. En anden konkret opfordring til ministeren var at sætte fokus på vold i sagsbehandlingen af familiesager, som bliver behandlet i retten og i statsamtet, så eventuel vold i familien kommer frem i lyset. Vold blev også sat i relation til arbejdsmarkedet og voldsramte kvinders ringe (blot 25%) tilknytning til arbejdsmarkedet. Det blev således understreget, hvilken stor betydning relationen til arbejdspladsen har for mulighederne for at sætte ind overfor volden. Vold blev også koblet til omsorgssvigt. Vibe Larsen (Videnscenter for Interkulturel Pædagogik) efterlyste

en indsats i forhold til vordende forældre, da hun mener, at undervisning i det at være forældre bør være et generelt tilbud og ikke blot gælde for sårbare forældregrupper. Ministerens svar på Vibe Larsens forslag var, at der var igangsat forældrekurser, men at hun ikke mente, at det skulle være et generelt tilbud.

Mangfoldigheds-aspektet var også et indsatsområde, som gav anledning til en del spørgsmål og debat. Britta Thomsen fra Kvinderådet gjorde ministeren opmærksom på, at det i forhold til etniske kvinder er vigtigt, at samfundet får øjnene op for deres ressourcer, og hvordan disse kan anvendes i relation til det danske arbejdsmarked. I forhold til etniske kvinders rettigheder påpegede hun det problem, som kvinder, der er blevet familiesammenført, men som ønsker skilsmisse, står overfor med hensyn til deres ønske om at blive i Danmark. I følge de gældende regler på området skal disse kvinder have boet i landet i 7 år, bevise tilknytning til Danmark og til det danske arbejdsmarked. En lempelse af disse regler kan kun komme på tale, hvor vold indgår i forholdet. Der er dog ofte en del vanskeligheder forbundet med at bevise, at volden eksisterer. Derudover har familiesammenførte kvinder ofte svært ved at opfylde kri-

terierne om tilknytning til Danmark og arbejdsmarkedet. Konsekvensen af disse regler er, at mange af kvinderne vælger at blive i et dårligt ægteskab. Ministerens svar på denne kritik af lovgivningen var, at hun ikke ser nogen gyldig grund til at ændre på de gældende regler omkring opholdstilladelse.

Der var ikke mange spørgsmål eller kommentarer til temaet om *ligestilling som globalt konkurrenceparameter*. Det kan skyldes, at det er en målsætning, som alle de tilstedeværende organisationer kan bakke op omkring. Men da det er meningen, at det "frie valg" og fleksibiliteten i barselsorloven skal være en del af denne markedsføringsstrategi, fik den nogle spørgsmål og kommentarer med på vejen. Det blev især understreget, at det er nødvendigt at lovgive mere snævert, bl.a. at øremærke en del af orloven til fædre. Ministeren fastslog, at det frie valg skal være udgangspunktet, og at lovgivning om f.eks. en øremærkning af barselsorlov til fædre ikke er løsningen. Der skal i stedet gøres noget for at bearbejde normerne på arbejdspladsen omkring fædre og barsel. Derudover skal fædre selv sætte sig stærkere igennem på deres arbejdspladser. Ministeren understregede dog, at dette skal tilstræbes via frivillighedens vej, og at organisationerne skal mere på banen med hensyn til at sikre mændene bedre barselsmuligheder.

Temaet *Nye øjne på kønsrollerne og friske kræfter i ligestillingsarbejdet* fik også nogle kommentarer med på vejen. Der blev især fremført en kritik af de eksisterende kønsrolleforventninger og den socialisering, der fin-

der sted i børneinstitutioner og skoler. Der er således behov for at oplyse lærere og pædagoger om denne problematik.

Ministeren erkendte også, at det køns-opdelte arbejdsmarked er et stort problem, og at dette bl.a. udspringer fra en stereotyp erhvervsvejledning. I tråd med dette problem blev der også gjort opmærksom på behovet for at diskutere kønsroller i seksualundervisningen i skolerne. Ministeren skønnede, at ekstern seksualundervisning kunne være en løsning ud fra den omstændighed, at få folkeskolelærere besidder den nødvendige ekspertise i kønsrolleproblematikken.

Hvad med ligelønnen?

Perspektiv- og handlingsplanen blev også kritiseret for ikke at prioritere ligeløn som indsatsområde. I forlængelse heraf blev det påpeget, at det ikke er nok at lovgive, men nødvendigt aktivt at holdningspåvirke samt skabe konkrete redskaber for at komme ligelønsproblematikken til livs. Ministeren fastslog, at ligeløn bestemt prioriteres, og at indsatsen på arbejdspladsen er afgørende her. Som modsvar hertil blev ministeren gjort opmærksom på, at nye undersøgelser har vist, at befolkningen rent faktisk ønsker politiske løsninger til at sikre ligeløn mellem kvinder og mænd.

Ministeren rundede dialogen af med at fastslå, at hun har fremsat et forslag i folketetinget, der vil sikre, at de regler, der gælder i statslig regi vedrørende kønssammensætningen i råd og udvalg, også skal gælde for landets kommende kommuner og regioner.

Som afsluttende bemærkning understregede ministeren, at hun personligt også er træt af den forskelsbehandling, som hun føler, at hun selv bliver udsat for, nemlig at der eksisterer en forventning om, at kvinder har et særligt ansvar overfor hjemmet og familien. Hun refererede her til de ofte stillede spørgsmål, som handler om hendes stilling som minister og det faktum, at hun også er mor. Spørgsmål som aldrig ville blive stillet de mandlige ministre.

Alt i alt en meget spændende debat, hvor de forskellige organisationer fik luftet deres synspunkter og holdninger til ministerens handlings- og perspektivplan 2006.

Noter:

¹De 4 temaers problemstillinger og overordnede tiltag kan læses nærmere i perspektiv- og handlingsplanen 2006, som kan erhverves hos Ligestillingsafdelingen (tlf: 33 92 33 11) (E-post: lige@lige.dk) eller på minister for ligestillings hjemmeside: www.lige.dk

Vejen frem for flere kvindelige ledere

Af Agnes Bræmer

I bogen "Ledere under forandring? - om kvinder og identitet i cheffjobs" går den svenske sociolog Yvonne Due Billing grundigere til værks end de fleste. Billing forholder sig nemlig kritisk til hele ledelsesbegrebet og gør blandt andet op med myten om såkaldt "feminin" ledelse. Derfor giver Billing også baghjul til alle dem, der mener, at vejen frem for flere kvindelige ledere blot er gjort med en nystrøget skjorte, kontante udmeldinger og familielivet sat på standby. Ifølge Billing skal der nemlig forskelsbehandling til.

I slipstrømmen af 8. marts kan man konstatere, at der for tiden florerer en rigtig kedelig tendens til, at manglen de ligestilling blot er kvindernes egen skyld og ansvar. Med overskrifter som "Kampen foregår i dig selv"¹ er budskabet ikke til at tage fejl af: kvinderne kan bare komme an og melde sig på banen. Men så enkelt er det desværre ikke, for kampen er over det hele, indeni og udenpå, omkring os og imellem os, og derfor slet ikke til at komme uden om. Og hvilken kvinde gider overhovedet at spille med, og hvordan kan der nogen sinde være tale om fair game, når langt de fleste af spillereglerne udelukkende er lavet med tankerne på det ene køn, nemlig manden?

Som et modsvar til alle de forenklede og subjektive udsagn er det derfor saliggørende med en bog som Billings. Yvonne Due Billing interesserer sig nemlig for det fulde perspektiv, hvilket også inkluderer selve vejen og omkostningerne frem til målet. Via 20 interviews med henholdsvis danske og svenske kvindelige ledere har Billing sat sig for at belyse, hvorfor disse overhovedet har

valgt at blive ledere, hvilke omkostninger det har haft for dem, og hvilken indvirkning det har haft på deres identitet, eller rettere: er der sammenhæng mellem lederjobbet og personen?

Yvonne Due Billing betragter først og fremmest organisationer ud fra et kønsperspektiv. Det vil sige, at hun mener, at organisationer kan være mere eller mindre præget af maskuline eller feminine værdier. Hun antager desuden et konstruktivistisk syn på køn, der indebærer, at hun ikke tror på, at der findes nogen feminin eller maskulin essens i mennesket, hvilket netop er hendes argument for, at der ikke eksisterer noget begreb som såkaldt "feminin" ledelse.

Generelt forholder Billing sig kritisk til hele ledelsesbegrebet. Og det er netop forcen ved denne bog, der fremstår som en modvægt til alle de mange velmenende, men ofte pludrende og derfor ubrugelige "gør-det-selv-bøger" om hvordan man lige skal vinkle kløften mellem at være kvinde og samtidig være ude efter en karriere². Hvor disse bøger er meget optagede af at få eller opnå noget på andres præmisser, sætter Billing nemlig fokus på de personlige konsekvenser, der er ved at have lederjobbet samtidig med, at hun interesserer sig for, hvad lederjobbet kan give den enkelte kvindelige leder. De letkøbte damebladsagtige råd som: krævet et stort kontor, anbefal aldrig din veninde til et job i virksomheden, og husk for guds skyld, at du aldrig må flirte til firmajulefrokosten, ændrer jo ikke noget og efterlader os igen magtesløse ved forestillingen om, at hvis du som kvinde vil frem, ja, men så må du bare mande dig op. Som et velargumenteret, sagligt modsvar til alle

disse overfladiske og subjektive indfald, der i tide og utide løftes op til at være universelle sandheder, er den derfor klart anbefalelsesværdig.

Men Billing leverer lette løsninger på, hvordan vi sådan lige 'vupti' får flere kvindelige ledere. Pointen fra Billings side er ikke desto mindre klar: hvis vi vil have flere kvindelig ledere, må vi begynde at tilbyde mennesker, hvis vilkår er ulige, ulige behandling. Vi må ganske enkelt begynde at tage hensyn - både til kvinder og mænd. Ifølge Yvonne Due Billing er idealet om fremtidens ledere - og mennesker i det hele taget - nemlig det hele menneske, der både har en offentlig og privat identitet. Men alting har en pris, og Billing lægger ikke skjul på, at vælger man at gå efter en karriere, må man samtidig nedprioritere andre ting. For eksempel må man droppe magttyranniet på hjemmefronten. Inden man sætter jagten ind på cheffjobbet, må man altså overveje, hvad prisen for at realisere sig selv og sine ambitioner er (i forhold til?) snorlige sammenfoldede håndklæder, mænd og børn.

Noter:

¹ Morgenavisen Jyllands-Posten, 3. marts 2006.

² På højest uretfærdig vis skæres bøgerne over én kam, idet der eksempelvis kan nævnes: Mette Terkelsen og Nina Vedel-Petersen: "Kampteknik på chefgangen. En guide for kvinder", Aschehoug, 2004 samt Annette Nielsen og Gunhild Riske (red.): "Grib magten. Om kvinder og ledelse", Politikens Forlag, 2004.

Yvonne Due Billing: "Ledere under forandring? - om kvinder og identitet i cheffjobs", Jurist- Økonomiforbundets forlag, 2006. 222 sider, 350 kr.

Dansk Kvindesamfund

Niels Hemmingsensgade 10, 3 sal

1153 København K

Returneres ved varig adresseændring

POST

PP

DANMARK

B

Modtager

Adresse

Postnr. og by

LEDER

MAGT

Hvad er magt – er det noget man har, får eller tar?

Magt burde være fordelt efter befolkningssammensætningen, men sådan ser Verden desværre ikke ud. Når kvinder går efter magt og får magt, viser det sig, at vi ofte må strides med fordomme og traditioner. Det har kvinder i både politik og i erhvervslivets top måttet sande, ikke mindst når de også er småbørnsmødre.

Heldigvis bliver kvinder bedømt efter kvalifikationer og kompetencer, men vi bliver også bedømt på udseende og påklædning, og det gælder, hvad enten vi er meget smukke eller det modsatte, og påklædningen kommenteres livligt, både hvis den er utrendy eller hvis den er moderigtig og dyr. Kvinders håndtasker spiller en hel særlig rolle; Margaret Thatcher, Marianne Jelved og Helle Thorning Schmidt har alle måttet høre om enten brug, udseende eller design af håndtasken.

I medierne får kvinder og mænd ikke en lige og fair behandling, f. eks. lader medierne os ikke være i tvivl om, hvorvidt en kendt kvinde har børn, og om hvordan hun klarer børnepasning, når karrieren skal passes. Den slags problematiseres aldrig overfor en mand. Der ses fuldstændig bort fra, om der er en far, som kvinden deler omsorgsforpligtigheden med. Kvinders familie omtales ofte som "det derhjemme", hvorimod mænd har et "bagland". Tysklands forbundskansler Angela Merkel blev i forbindelse med et EU-topmøde rost for sit forhandlingstalant og evne til at finde løsninger, men hvorfor skal medierne snage i, om hun har valgt ikke at få børn? Spørgsmålet om til- eller fravalg af børn ville ikke have haft den mindste interesse, hvis kansleren havde været en mand.

Det er en kendt sag, at medierne benytter sig meget af ekspertudtalelser, og de eksperter er for langt størstedelens vedkommende mænd.

Hvad kan vi kvinder selv gøre for at blive mere ligestillet i magtens centrum? Vi kunne sørge for at stemme et hold politikere ind i Folketinget, som ville sørge for, at kravet om mainstreaming blev overholdt og en lovgivning omkring barsel og orlovsdeling, der tog højde for, at familie- og arbejdsliv og karriere kan forenes for både kvinder og mænd. Og selvfølgelig skal vi også give plads til, at mændene kan være og føle sig reelt ligestillede i forhold til hjem og familie.

Mit mål er reel ligestilling og ligeværd mellem kønnene, således at kvinder uanset alder, seksuel orientering, etnisk oprindelse og religion på lige fod med mænd kan leve som hele mennesker og udfolde sig fuldt ud i det offentlige liv, uddannelse, erhverv, hjem og familie. Og at kvinder frigøres fra alle former for patriarkalsk undertrykkelse.

Kvinder har endnu ikke fået den magt, som vi retfærdigvis burde have, derfor må vi nok indstille os på, at vi i adskillige år fortsat skal arbejde på at tage halvdelen af magten.

Karen Hallberg
Landsforkvinde,
Dansk Kvindesamfund

